

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

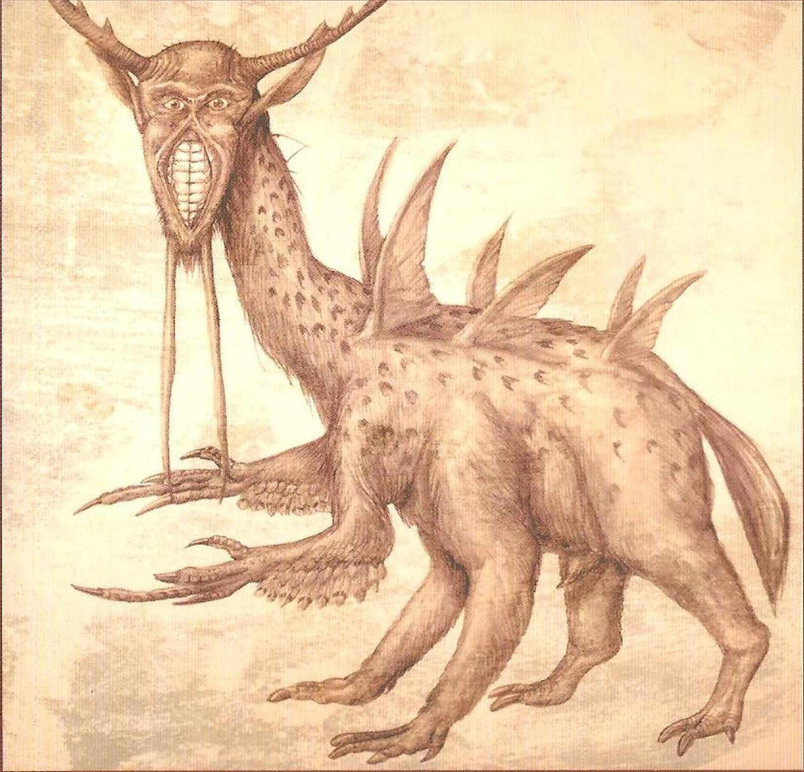
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Mehmet Kösemen

Türk-İslam Tarihinde
Hayali Varlıklar

ALTIKIRKBEŞ YAYIN

Türk-İslam Tarihinde Hayali Varlıklar / Mehmet Kösemen

1. baskı: Mayıs 2004

ISBN 975-279-010-0

Yayın Yönetmeni:

Kaan Çaydamalı

Kapak Tasarımı:

Nahide Dikel

Ofset Hazırlık:

Akgül Yıldız

Düzeltili:

Fahri Cüllüoğlu

Baskı:

Şefik Matbaası (0.212) 472 15 00

Bu yapının yayım haklarını sahiplendik gözüküyoruz. Tanıtım alıntıları dışında –makul boyutlardaki– izinsiz çoğaltılması ahlak kurallarına ve yasalarımıza göre suç sayılmaktadır. Sahip olduğunuz tüm bu bilgilerin ışığında, böyle bir harekete kalkışmak istediğinizde, önce bize veya E.B.'ye sorarsanız veya gelişmeleri zaman içinde bildirirseniz uygar dünya adına seviniriz.

P.S.: Tüm fotokopi fanzinler yukardaki açıklamadan bağımsızdırlar.

Onlar istedikleri **ALTIKIRKBEŞ** kitabını veya metnini çoğaltabilir, bozup yeniden yaratabilirler. Okurlarımızı yasal dergileri değil

fotokopi fanzinleri izlemeye çağırıyoruz.

Onlar sizi uçurumdan aşağı itecek güce sahiptirler ve uçmayı öğrenmenin zamanı geldi.

Yaşasın FOTOKOPİ, Yaşasın KAOS.

ALTIKIRKBEŞ YAYIN

bir Kaybedenler Kulübü tribidir.

Yazışma Adresi: P.K. 114 Acıbadem, İstanbul

Konuşma Adresi: (0.222) 221 83 02

Mehmet Kösemen

Türk-İslam Tarihinde
Hayali Varlıklar

*Babam
Sıtkı Kösemen
ve
Güneş için*

İçindekiler

Sunuş • 7

Geleneksel Türk Mitolojisi • 9

Adamotu • 10

Başsız İnsanlar • 12

Barak • 14

Bozkurt • 16

Ejder • 18

Hülhüt • 20

Hümay • 22

İrle-Han'ın Kızı • 24

Karakarçaloz • 26

Keçi Yılanı • 28

Kıyant • 30

Öksökö-Kıl • 32

Tepegöz • 34

Yeraltı Örümceği • 36

Vak Vak Ağacı • 38

İslam Mitolojisi • 41

Burak • 42

Cin • 44

Dabbet-ül-Arz • 46

Ebabil • 48
Gulyabani • 50
Hayalet • 52
Hz. Süleyman'ın Cinleri • 54
Huri • 56
Karabasan • 58
Melek-i-Ahmer • 60
Şahmaran • 62
Şahrennar • 64
Şarkı Söyleyen Ağaç • 66
Simurg • 68
Yecüc-Mecüc • 70
Zebani • 72
Zümrüdüanka • 74

Modern Mitoloji • 77
Akrep İnsanlar • 78
Dedegöl Balıkları • 80
Kurtuluş Savaşı Evliyalrı • 82
Maraş'taki Uzaylı • 84
Sakallı Bebek • 86
Timsah Adam Mumyası • 88
Van Gölü Canavarı • 90
Yanan Kadın Hurafesi • 92

**Imaginary Creatures in Turkish-Islamic
Mythology, An English Translation • 95**

Sunuş

Hayal gücü; insanı insan yapan özelliklerin en önemlisidir. Atalarımız onun sayesinde duvarlara göz alıcı hayvan resimleri çizmiş, taş ve ahşaptan yüce tapınaklar dikmiş ve asırlar boyunca yankılanan edebi eserler üretmiştir. Bu bitmek bilmez üretim boyunca insanlar karşılaştıkları şeyleri açıklamak için de hayal güçlerine başvurmuşlar, sadece kafalarında var olan varlıklar ile dünyalarını donatmışlardır. Bu yolla üretilen *hayali varlıklar*, her kültürün vazgeçilmez öğeleridir.

Bazen unutsak da, bizi meydana getiren kültür de kendi hayali hayvanat bahçesini besliyor. Asırlar önce bozkırlardaki atalarımızı korkuyla titreten köpek başlı veya başsız savaşçılar, İslam'ın yükselişi ile hayatımıza giren Cinler ve yanlarındaki tüm göksel tayfa dünya görüşümüzü, inançlarımızı ve kültürümüzü şekillendiren varlıklardan sadece birkaçı. Hepsisi de bu kadar köklü değil tabii. Sadece birkaç söylenti ile bilinen dev yeraltı örümcekleri, akrep kuyruklu insanlar ve benzeri ucubeler de var. Bu garip varlıklar, diğerleri kadar popüler olmasalar da hoş (ya da korkunç!) birer detay olarak folklorumuzu süslüyorlar.

İyi ya da kötü, yeni ya da eski, tanıdık ya da bilinmez, hayali varlıklar unutulmaması gereken miraslar. Bu yüzden en tanıdık ve en ücralarından oluşan kırk karakterlik bir seçmeyi gerçekçi olarak resmettim; sadece masallarda yaşayan canlıları görülür, anlaşılır kılmak için. Onlara hep beraber bakalım ve tüm ihtişamlarını, korkunçluklarını ve garipliklerini ait oldukları yerde, hayallerimizde yaşatalım.

Mehmet Kösemen

14/02/04, İstanbul

Geleneksel Türk Mitolojisi

Bildiğimiz en eski hayali varlıklardan bazıları kaynaklarını geleneksel Türk mitolojisinden alıyorlar. Aralarında Bozkurt gibi günümüzde de tanınan semboller, veya İrle-Han'ın kızı gibi sadece tek bir kabilenin inandığı varlıklar da var. Çoğunun ortak noktası, bozkırlarda yaşayan eski Türk kavimleri tarafından tehlikeli, sadece savaşmak için var olan “düşmanlar” olarak tasarlanmış olmaları. Göçebe bir kavmin hayal ve kâbuslarını binlerce yıldır süsleyen bu varlıklar, günümüzde de korkutucu bir güruh olarak karşımıza çıkıyor.

Adamotu
Başsız İnsanlar
Barak
Bozkurt
Ejder
Hülhüt
Hümay
İrle-Han'ın Kızı
Karakarçaloz
Keçi Yılanı
Kıyant
Öksökö-Kıl
Tepegöz
Yeraltı Örümceği
Vak Vak Ağacı

Adamotu

Adamotu pek çok Türk-İslam yapıtında, halk folklorunda bahsi geçen insan şekilli bir bitkidir. Yere gömülü bir şekilde, sadece tepesindeki yaprakları açıkta kalarak yetişir. Toprakta çıkarıldığı takdirde kulakları tırmalayan bir çığlık atar, bu korkunç ses çoğu zaman öldürücüdür. Sesini duymadan ele geçirmek için adamotu sadece ay ışığında, siyah bir köpeğe bağlanarak yerden çekilme-
lidir. Bu bitki pek çok büyü ve sihirli iksir için vazgeçilmez bir malzemedir, bu yüzden çeşitli kahramanların onun peşinde yola çıktıkları görülmemiştir şey değildir.

Adamotunu resimlendirirken cenin pozisyonundaki insan bedeni ve çeşitli bitkilerin garip şekilli dallarından yararlandım. Ne insan, ne de bitki olarak tasvir edilen bu varlığın kol ve bacak şeklindeki kökleri onun insani yanını, çarpılmış yaprakları, kök şekilli vücudu ve çapraz açılan kapaksız gözleri ise kaçınılmaz yabancılığını ele vermektedir.

Başsız İnsanlar

Eski Türk destanlarında sürekli savaşılan düşmanları gerçeküstü canlılarla özdeşleştirmek sık rastlanılan bir olgudur. Suratları gövdelerine kazılı savaşçı canavarlar da bu üslubun doğal sonuçlarından biri olarak karşımıza çıkarlar. İşin garip yanı, başsız insanların sadece eski Türk mitolojisine özgü olmamasıdır. Önce Asya, sonra da Amerika'da anlayamadıkları tehlikelerle karşılaşan Avrupalı kâşifler de buraları başsız insanlar ile doldurmuş, bu acayip yaratıkları bilinmezlik ve düşmanlığın sembolleri haline getirmişlerdir.

Başsız insanları resmederken sonucun kafaya gömlek geçirip göbeklerine yüz-göz çizen ayyaşlara benzememesi için epey uğraştım. Göğüs kaslarını yüz hatlarına, vücut kıllarını saç ve sakallara uydurarak canlının gerçekçi gözükmelerini sağladım, burun deliklerini kesilmiş bir başın nefes borusu gibi omuzlar arasına yerleştirmek de her şeyi anatomik olarak tutarlı kıldı. Son olarak yırtıcı bir kılıç ve dönemin modasına uygun pabuçlar, başsız insanın savaşçı kişiliğini açıkça ortaya koydu.

Barak

Eski Türk destanlarındaki canavarlaşmış düşman kavimlerden biri de “Barak” denen köpek başlı yaratıkların oluşturduğu güruhtur. Barak kavmi de köken bakımından kendilerine benzeyen başsız insanlar gibi Avrupa mitlerinde yer alır, fakat bu sefer “köpek kafalı” anlamına gelen *Cynocephali* ismi ile bilinirler. Türk destanlarındaki her “düşman” gibi bu yaratıkların rolü de topluca dehşet salıp büyük bir savaşta yenilmekten ibarettir.

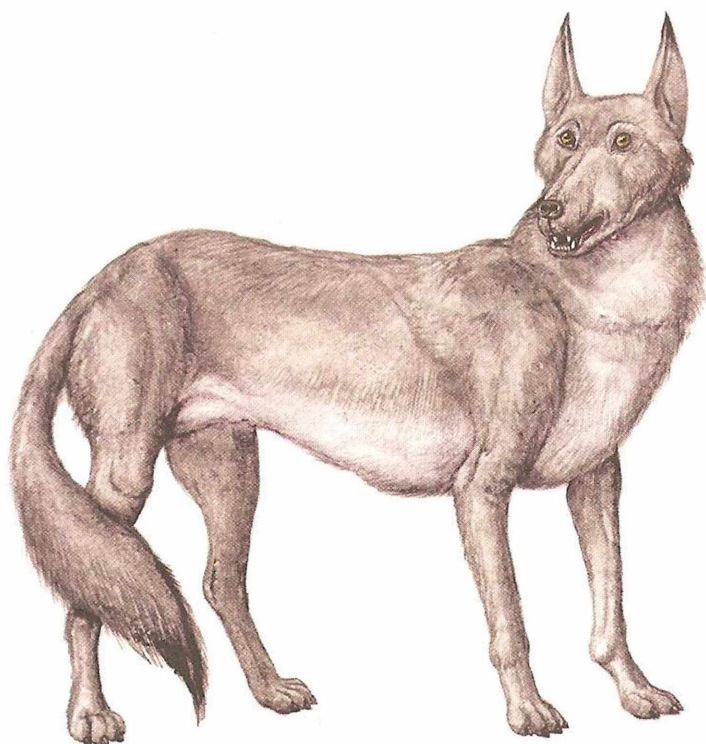
Başsız insanlar gibi bu yaratığı resmederken de kurt kafalı bir insandan çok iki türün de eşit oranda karıştığı bir form yaratmaya çalıştım. Düşünce ile bakan gözler ve vücut ölçülerini insanlardan, bacakların şekli ve pati şeklindeki eller de köpek ve benzeri etoburlardan geldi. Son bir detay olarak elindeki bıçağa rağmen, Barak kavminin bu üyesine mahkûm edildiği basit canavarlık rolüne isyan eden insansı bir tavır vermek istedim.

Bozkurt

Günümüzde de etkin bir siyasi sembol olan bu varlık, pek çok eski Türk destanında rol alır. Yaradılış destanında Türklerin atası olarak kabul görür, bir diğer destanda ise kayıp Oğuz boyunu demir dağın çevresinden dolaştırır. "Tarkan" gibi modern mitlerde bile kahraman bir kurt tarafından yetiştirilmiştir. Bütün heybet ve ihtişamı ile Bozkurt, efsanevi etkisini binlerce yıl ötesinden hâlâ hissettirebilmektedir.

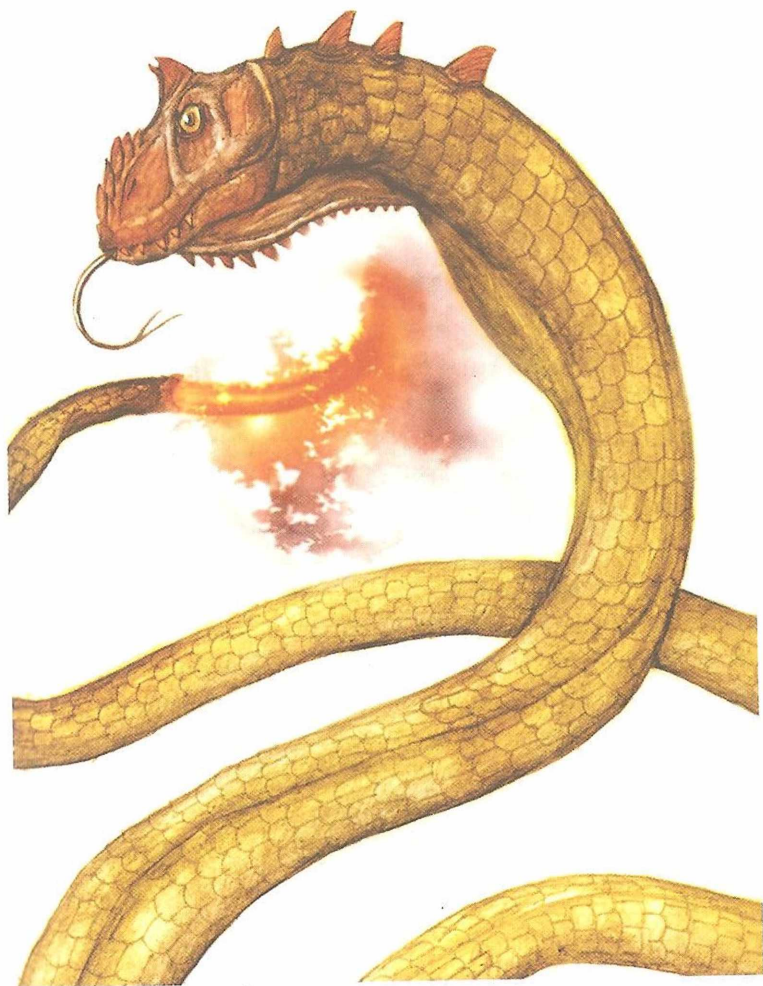
Bozkurt'u çizerken aklımda olan alelade kurt resmi, bu canlı hakkında yazılanları okudukça değişti. Efsanelerde rol alan Bozkurt'un kesinlikle normal kurtlardan farklı, üstün bir yönü olmalıydı, bunu da parıldayan insansı gözler ve keskin, sivri kulaklar ile göstermeye çalıştım.

Ejder

Eski Türk efsanelerindeki Ejder, Batı kültürünün kanatlı, dört bacaklı, ateş soluyan ejderhalarından çok farklıdır. Her şeyden önce, “yılanların şahı” olarak tasvir edilen bu heybetli yaratıklar, daima bir sürü yılanla beraber yaşar veya görülürler. Kendi görünüşleri de yılan gibidir, hiçbir eski efsane veya masalda bunların pençeli veya bacaklı olduğundan bahsedilmez. Türk ejderinin ateşi, sanıldığı gibi ağzından değil kuyruğundan gelir. Kuyruklarının değdiği yerde ateşlerin yandığı, yerin yarıldığı söylenir. Yine bu kuyruğun kanını içen zehirlenerek ölmeye mahkûmdur, oysa ki ejderhanın kafasındaki kanı içenler sonsuz bilgeliğe ulaşabilir.

Türk mitlerindeki Ejder tasvirini etkili bir biçimde resme dökmek için gerçekte var olan pek çok hayvandan esinlendim. Keskin dişlerle sırttan boynuzlu kafasını eskiden yaşamış bazı etobur dinozorlara, “zırh gibi sert, kılıçları büken” derisini de skink türü kertenkelelere benzettim. Son olarak, kuyruğundan fışkıran ateşi, ebru yöntemi ile ayrıca çizip bitirilmiş resme ekledim.

Hülhüt

Günümüzde de kullanılan “*Başına devlet kuşu konmak*” deyimi, eski Türk folklorundaki Hülhüt kuşundan gelmektedir. “...*çizgi çizgi desenli, pis kokulu*” olduğu söylenen bu kuş erişilmez dağlarda yaşar ve senede sadece bir kez ortaya çıkar. Uçarken gölgesi kimin üzerinden geçerse, o kişi Han olmaya hak kazanır.

Tasviri hakkında renkleri ve kokusu dışında pek fazla bir şey bulunmayan bu efsanevi kuşu, var olan birkaç türün özelliklerini harmanlayarak resmettim. Pis kokusunu resimde göstermek mümkün olmadığından Hülhüt kuşunun bu özelliğini rahatsız edici bakışları ile belli etmeye çalıştım.

Hümay

Çoğu kez Hülhüt kuşu ile karıştırılsa da Hümay'ın apayrı bir varlık olduğuna şüphe yoktur. Pis kokulu akrabasının aksine Hümay "...hayatını gökyüzünde geçirir, kemikle beslenir ve yumurtalarını göğe yumurtlar." Aralarındaki yegâne benzerlik ise, bu kuşun gölgesinin de hükümdarlar için uğurlu olacağı inancıdır. Hülhüt gibi senede bir kez yeryüzüne inen Hümay ülkeye bolluk, hanedana şeref getirecektir.

Kemik yiyen ve bütün hayatını gökyüzünde geçiren bu kuşun anatomisini hayat şekline göre tasarladım. Hiç yere inmediği için bacaklara gerek yoktu, ayrıca gökyüzüne yumurtladığı yumurtasını da hava kabarcığı gibi uçan kabuklu bir baloncuk şeklinde tasarladım. Kemikle beslenmesine yardımcı olan ağır, kerpeten şekilli bir gaga, Hümay kuşunun inandırıcılığını tamamladı.

İrle-Han'ın Kızı

Altay mitolojisinde kötü ruhlar daima yeraltında yaşar. Yeryüzüne çıktıklarında siyah birer tilki olarak görülürler bu ruhların en bilineni, Erlik-Han veya İrle-Han olarak bilinen yeraltı Han'ının kızıdır. Karanlık şekli ile yeryüzünü sık sık ziyaret eden, avcı ve savaşçıları peşine takarak onları çeşitli felaketlere sürükleyen bu şeytani varlık o dercede tanınır ki adına yazılmış şiirler bile vardır.

Ölülerin Hakan'ı çok büyük İrle-Han'dı,
Han'ın bir kızı vardı, o da tam bir şeytandı!
Bir siyah tilki olur, yeryüzünde gezerdi!,
Kötülükler saçarak insanları ezerdi!

Bu sinsi varlık hakkında okudukça onun tilki halindeki biçimini resmetmeyi daha uygun buldum, onu alelade bir kadın şeklinde göstermek bütün gizemini yitirmesine sebep olabilirdi. Cezbedici İrle-Han'ın gerçek şekli daima okurun hayalinde kalmalıydı, ancak normal bir tilki gibi de gözükmemeliydi. Bunun için onu gözbebezsiz yanan gözler ve Eski Mısır'ın Anubis'ini andıran bir surat ile yabancılaştırmayı ihmal etmedim.

Karakarçaloz

Normalde İslamik folklor ile ilişkilendirilen bu esraren­giz yaratığın asıl kökeni eski Türk efsanelerine dayanmaktadır. Karakarçaloz'un kimliği garip bir sır perdesi ile örtölmüştür; günümüzde bile hemen herkes onun ismini tanır, ama tam olarak neye benzediğini söyleyemez. Genel fikir onun koca ve karanlık bir canavar olduğu yönündedir, geceleri sokaklarda kol gezip sorduğu bilmeceleri yanlış yanıtlayanları yediğine dair bir iki anekdot da mevcuttur.

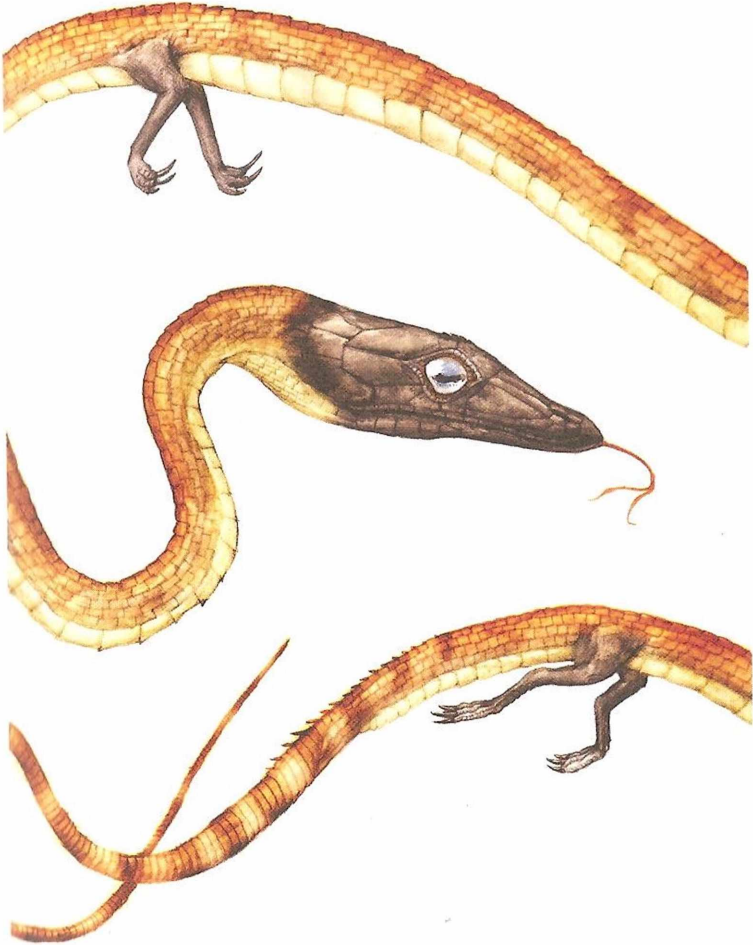
Hakkında çok az tasvir bulunan bu canavarı resmederken kendimi oldukça özgür bırakabildim. İnsan suratı ve hayvan iskeletlerinden çeşitli detaylar, geleneksel "şeytan" motifinden alınma boynuzlar ve topuz uçlu vahşi bir kuyruğu birleştirirken Karakarçaloz'un "koca ve karanlık" şekline sadık kalmaya çalıştım. Zeekli bir detay da normal gözler yerine yıldız gibi parıldayan bir grup ışıltı çizmek oldu.

Keçi Yılanı

Kökenini Türk mitolojisindeki Ejderlerden aldığı belli olan bu yaratık her şeye rağmen ayrı bir varlık olarak görülmelidir çünkü Ejder'in aksine büyü, kudretli bir varlık değil, kendi halinde büyük bir yılandır. Keçileri yiyecek kadar büyüktür ama Ejder gibi kuyruğuyla ateş saçamaz, kanıyla ilim dağıtamaz. Keçi yılanı efsanesi 1970'li yıllarda bir ara, doğudaki köylerde yeniden hortlamıştır. *"Keçileri yiyen dört bacaklı, beş adam boyunda bir yılan"* olarak tasvir edilen bu hayvanın, bölgeye özgü Varan türü büyük kertenkelelerin çarpıtılmış bir ifadesi olduğu düşünülmektedir.

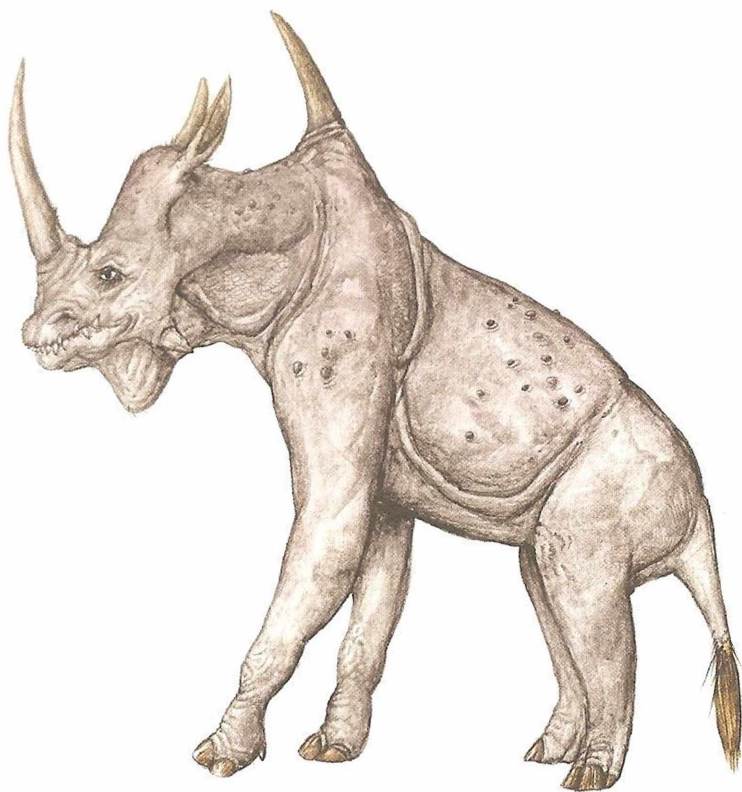
Keçi Yılanını resmederken ilk düşüncem Ahautella türü tropikal bir yılanın şeklini devleştirerek sunmak oldu, fakat bu haliyle resim bir hayali varlıktan çok bir doğa illüstrasyonuna benzedi. Bu canlıya efsanevi havasını yeniden kazandıracak bir detay aradım ve yetmişli yıllardan kalma komik ifadelerdeki "bacaklı yılan" detayını hatırladım.

Kıyant

Meşhur Oğuz Kağan destanı bir ormanda terör esti-ren, “...beygirleri parçalayarak yiyen, insanları yutan...” bir canavardan bahseder. Bunu duyan Oğuz Kağan derhal ormana gider, bir geyiği ve sonra da bir ayıyı yem olarak kullanır ve Kıyant ile yüz yüze gelir. Zorlu mücadele so-nucunda Oğuz bir mızrak darbesi ile Kıyant’ın işini bitirir, başını keser ve kendini kanıtlar. At ve insanları yeme-si dışında bu canavarın tasviri bir gergedana neredeyse tamı tamına uymaktadır. Eski Türkçede gergedan keli-mesinin karşılığının *kıyant* veya *kıyant* olması da bunun bir göstergesidir.

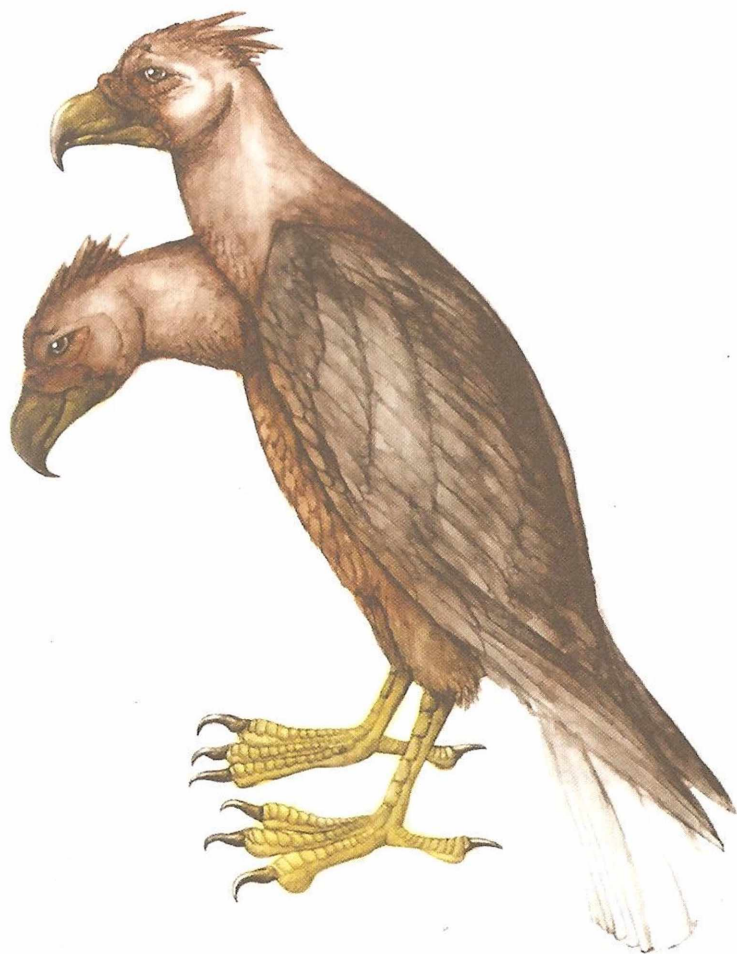
Kıyant’ı çizerken sadece bir gergedan çizmek istemedim. Oğuz Kağan destanında bahsedilen at parçalama, insan yeme gibi davranışlar kesinlikle yırtıcı, vahşi bir canavara aitti ve bu yüzden Kıyant’ı etçil dişleri, omuz ve yanaklarında ekstra boy-nuzları olan bir canavar-gergedan olarak resmettim. Bir diğer değişiklik de canlının gorile benzeyen, ön bacakları uzatılmış duruşu idi. Bu yapının nedeni efsanedeki bir detaydan çok ger-gedan gibi yatay biçimli bir hayvanı dikey formdaki sayfaya sığdırmanın derdi idi.

Öksökö-Kıl

Eski Yakut Türklerinin gökyüzünün üst katında yaşadığını düşündükleri çift başlı Öksökö-Kıl, aynı zamanda üç efsanevi kuştan batı yönünde yer alanıdır. Onun yanında bulunan Sour isimli karga ve Kei-Kıl isimli büyümlü kuş da sırasıyla ortada ve doğuda yer alırlar. Yakut mitolojisi dışında Öksökö-Kıl gibi kuşlar Selçuklu kabbartmalarında, Balkan devletlerinde ve hatta Avrupa kraliyet armalarında bile görölür. Bu kadar farklı yerlerde görülen bütün bu çift başlı kartalların Öksökö-Kıl'dan türediğini öne süren bir teori de mevcuttur.

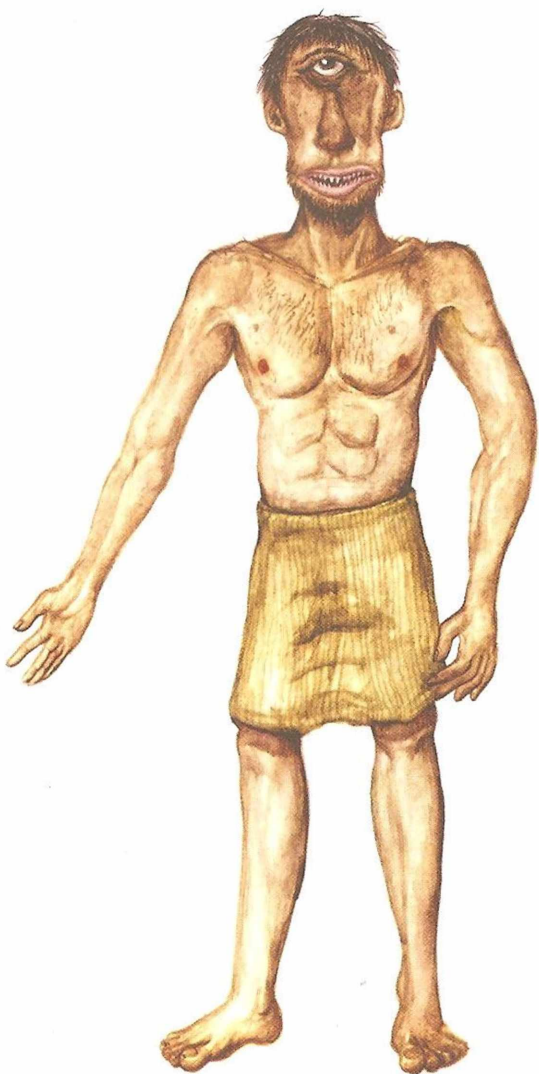
Alışık olduğumuz kanat ve bacaklarını açmış, cama yapışmışa benzeyen stilize çift başlı kartal figürünün yerine Öksökö-Kıl'ı doğal bir şekilde, dinlenme halinde çizmek istedim. Böylelikle onu bir sembol olmaktan çıkarıp etten kandan canlı bir varlık olarak gösterebilecektim. Öksökö-Kıl'ın kafalarındaki sorguçları çizerken Harpia türü Güney Amerika kartallarından esinlendim.

Tepegöz

Bilindik bir eski Türk destanı olan Basat ve Tepegöz destanında Bayındır Han ve Beyleri, bir ırmağın yanında giderken etten yığına benzeyen garip bir nesne görürler. Tekmeledikçe büyüyen peltemsi şey sonunda yarılr ve içinden alnındaki tek gözü dışında insana benzeyen Tepegöz çıkar. Akıl almaz bir hızla büyüyen Tepegöz'ün ıştırta bitmek bilmez, sırasıyla süt annelerini, diğer çocukları, sürülerce hayvanı ve çevresindeki insanları yer, katleder. Tepegöz'ün şeytani oburluğu, kahraman Basat tarafından öldürölüşüne kadar bitmek bilmez.

Tepegöz'ü resmederken yaşam tarzını detaylarına yansıtmaya çalıştım; onu sivri dişler, güçlü kaslar ve vahşi yaşamı sonucunda kirlenmiş bir üst-baş ile resmettim. Alışılmış canavar dev yerine Tepegöz'ün gençlik halini çizerek onu daha gerçekçi, daha canlı kılmak istedim.

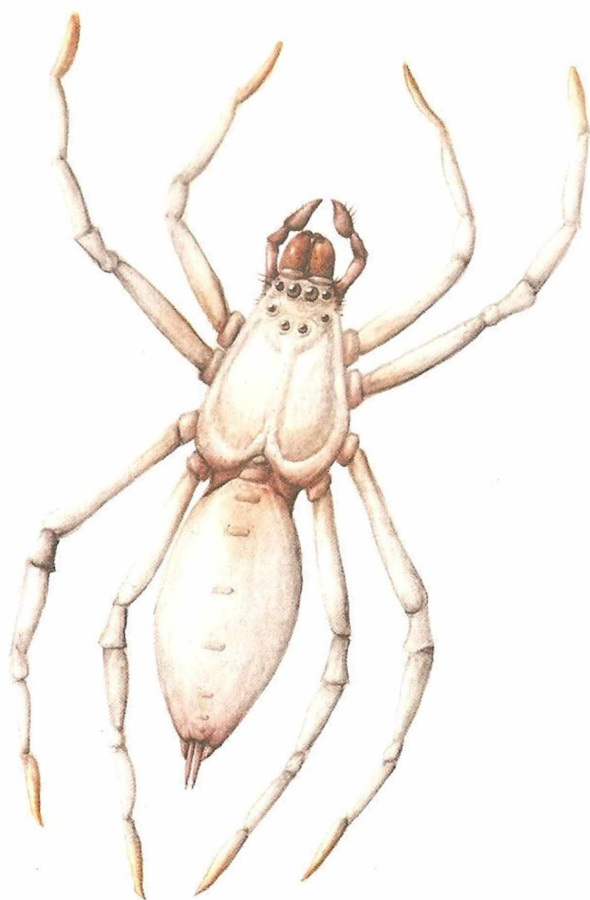

Yeraltı Örümceği

Giovanni Scognamillo'nun yazdığı *İstanbul Gizemleri* adlı kitap, onyedinci yüzyıldan kalma *Lavirentos* ismindeki bir meyhanenin bodrum katındaki bir fıçıda, "...görenleri şaşırtacak büyüklükte, süttten beyaz..." bir örümcek bulunduğunu söyler. "Lavirentos" isminin Yunancada *labirent* anlamına geldiği anlaşıp örümceğin bulunduğu mahzenin İstanbul'un altında yattığı söylenen yeraltı tünellerine bağlandığı da düşünülünce insan, gittikçe artan bir merak ile böylesine garip bir varlığın *nereden* geldiğini düşünmeye başlar.

Tam anlamı ile ne Türk mitolojisi, ne İslam folkloru, ne de modern mitolojilere ait olmayan bu varlık, kitapta ki hiçbir bölüme doğru dürüst dahil edilemediği için son çare olarak bu bölümün sonuna eklenmiştir.

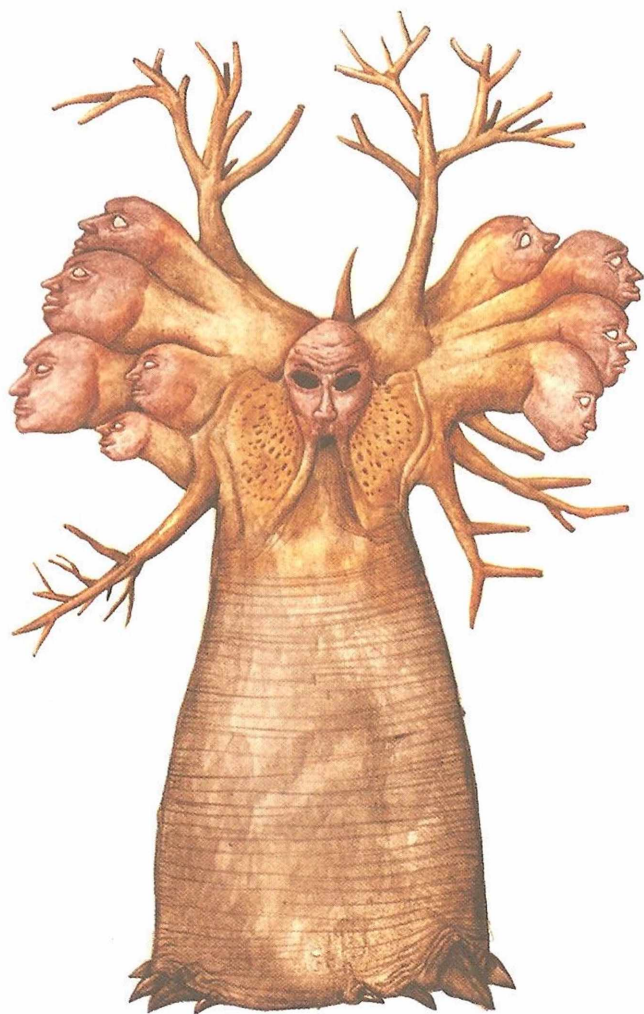
Yeraltı örümceğini okurda iç gıcıklayıcı bir korku yaratması için tasarladım, sanki Lavirentos'un mahzeninden yeni çıkmış gibi irkiltici durmalıydı. Var olan tünel örümceklerinden (Dipluridae familyası) esinlenen vücut yapısı, tebeşir beyazı vücutu ve ıslıl ıslıl parlayan sekiz gözü ile bu amacıma ulaşmış oldum.

Vak Vak Ağacı

“Vak vak” diye bağırarak meyveleri insan kafası şeklinde olan bu efsanevi ağaçtan hem eski Türk efsanelerinde, hem de *Binbir Gece Masalları* gibi İslamîk edebiyat örneklerinde bahsedilir. Yakınçağa gelince de etkisini kaybetmez, ondokuzuncu yüzyıla kadar çok insanın asıldığı kanlı olaylara halk arasında “vakayı vakvakiye” dendiği görülür. Bütün bu yönleri ile Vak Vak ağacı her çağa mal olmuş, işlerin yolundan çıktığını gösteren bir felaket alametine dönüşmüştür.

İnsan kafası şeklinde meyve verdiği dışında fazla tasviri olmayan, tarihi bilgileri de karmaşık olan bu varlığı resmederken etli gövdesini ve çarpık dallarını Madagaskar’ın baobab ağaçlarından aldım. Surat şeklindeki yumruları, boynuz gibi yükselen dalları ve ayaklarındaki pençeleri ile Vak Vak Ağacını çizerken oldukça eğlendim, çünkü görünüşü belirsiz olan bu varlığın tasvirlerinde kendi kendime doldurmakta özgür olduğum bir sürü boşluk vardı.

İslam Mitolojisi

Kuran-ı Kerim, dini inanışlar ve İslam uygarlığının verdiği edebi eserlerden toplanan bu varlıklar, çeşitlilikleri ile göz dolduruyor. Daha çok savaşılacak düşmanlar olarak görülen eski Türk mitolojisi hayali varlıklarının yerine İslam kültürünün hayali varlıkları ilahi kökenleri ile bakanları etkileyen, akıllarını çelen, yaratana saygı uyandıran canlılar. Tabii ki bu etkileyicilik, aralarında kıyameti getirecek Yecüc-Mecüc veya kumlarda kol gezen, insan yiyen Gulyabani gibi vahşi türler olmadığı anlamına da gelmiyor.

Burak
Cin
Dabbet-ül-Arz
Ebabil
Gulyabani
Hayalet
Hz. Süleyman'ın Cinleri
Huri
Karabasan
Melek-i-Ahmer
Şahmaran
Şahrennar
Şarkı Söyleyen Ağaç
Simurg
Yecüc-Mecüc
Zebani
Zümrüdianka

Burak

Hız. Muhammed'in Allah katına yükseldiği Miraç gecesinde, Burak denilen göksel at ona eşlik eder. Pek çok ayrı kaynakta ufak farklarla tasvir edilen Burak'ın at şekilli bir vücudu, insansı bir başı, (ya da sadece yüzü) ve tavuskuşu gibi bir kuyruğu (ya da kanatları) vardır. Vücudu ateşlerle sarılıdır ve bazı resimler onu kafasında parıltılı, değerli taşlarla süslü bir taç ile betimler. Bütün ihtişamı ve garip güzelliği ile Burak, göksel yolculuk için ideal bir binektir.

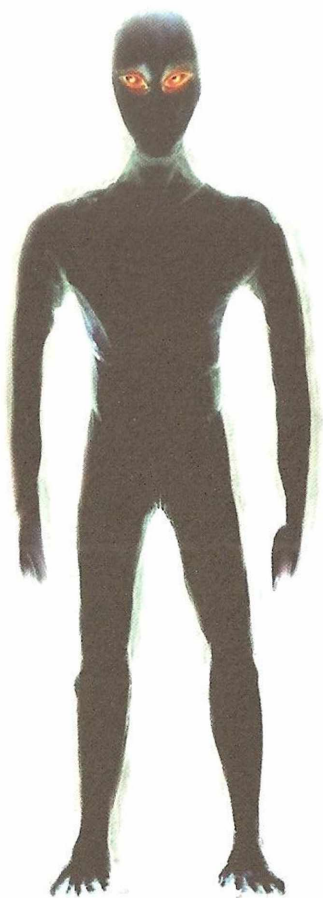
Bu resim için Burak'ın İran minyatürlerinde bulunan kanatlı, insan yüzü, tavuskuşu kuyruklu çiziminden faydalandım. Diğer tasvirlerde bulunan alevli haleler, elmas-bezeli taç gibi süslü detayları zaten kendi başına yeterince inanılmaz olan bu varlığın doğallığını bozmamak için eklemeydim. Burak'ın ilahi kökeninin tek belirtisinin, beyaz ateşle parıltıyan gözlerinden okunmasını istedim.

Cin

Pek çok kültürün mitolojisinde bahisleri geçen bu varlıklar hakkındaki birikim, kendi başına kitaplar doldurabilecek genişliktedir. İslam dininin cinleri, insanlar gibi Allah'a ibadet etmek için yaratılmıştır, tek farkları toprak değil ateşten meydana getirilmiş olmalarıdır. Diğer kültürlerde daha çok kötücül ve doğaüstü şekilde nitelendirilmelerine rağmen İslam kültürünün cinleri kendi hallerinde hayatları olan, gerektiğinde insanlarla iletişim kuran, insanlar gibi iyi veya kötü huylu olabilen varlıklardır. Bazı kaynaklar insanlardan çocuk doğuran ve Müslüman olan cinlerden bile bahseder. Cinlerin belirli bir şekli yoktur, gerektiğinde insan veya hayvan suretine bürünebilirler. İnsan şeklindeki cinleri ayırt etmenin bir yolu da ayaklarının tersyüz olup olmadığına bakmaktır.

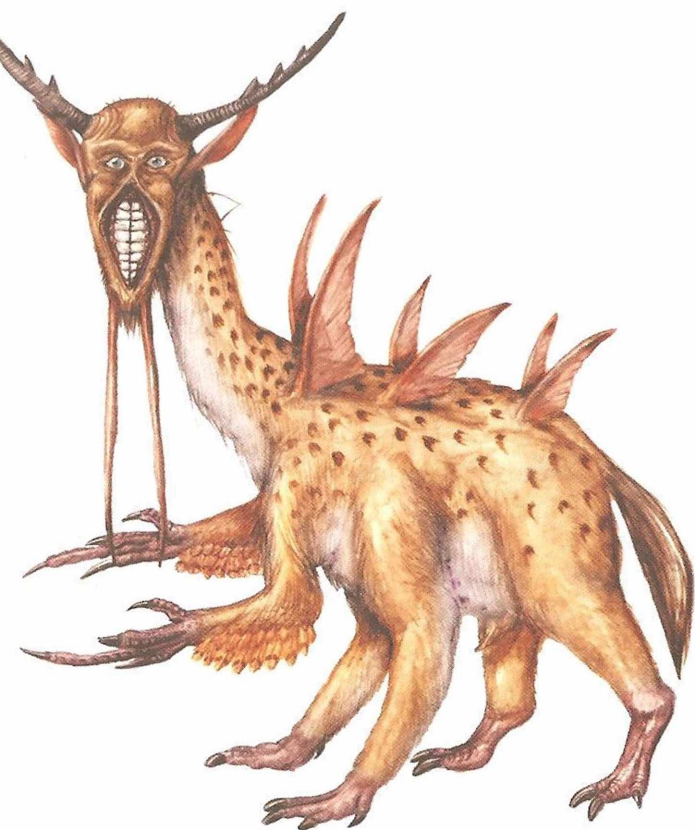
Belirli bir şekli olmayan cinleri resmetmek kitap içindeki en zor işlerden biriydi. Sırasıyla çarpılmış insanlar, İran minyatürlerindeki kaplan benzeri canavarlar veya tamamen abstrakt, hayal-ötesi biçimleri denedikten sonra bu karanlık silüette karar kıldım. Diğerleri kadar ilgi çekici olmasa da "dumansız ateş" ile yanan bu şekil, cinlerin de insansı yönleri olan, yaşayan varlıklar olduğunu gösterdiği için kanımca en uygunuydu. Tek bir değişiklik, pek çok ifadede bahsedilen "tersyüz edilmiş ayaklar" konusunda oldu. Bunları alışılmış şekilde önden arkaya değil de sağdan sola çevirerek resmettiğim cin'in gerçek kimliğini betimledim.

Dabbet-ül-Arz

Kıyamet alametlerinden biri olan Dabbet-ül-Arz'ın yeri yarararak meydana çıkacağı, yalan ve hurafelerle ortaklığı birbirine katacağı söylenir. Tasvirlerle göre deve, kuş, ayı, aslan, at, insan, vs gibi her canlının özelliklerine sahip olacak bu dehşet bir elinde Musa'nın asasını, diğer elinde ise Süleyman'ın mührünü taşıyacaktır. Dabbet-ül-Arz'ın çarpık şekliyle kıyameti getirecek olması halk arasında garip bir korku da yaratmıştır. Çeşitli sebeplerle yapışık, eksik ya da fazla uzuvlarla doğan insan ve hayvanlar çoğu kez Dabbet-ül-Arz zannedilmiş ve kıyamet alametleri olarak görülerek paniğe yol açmışlardır.

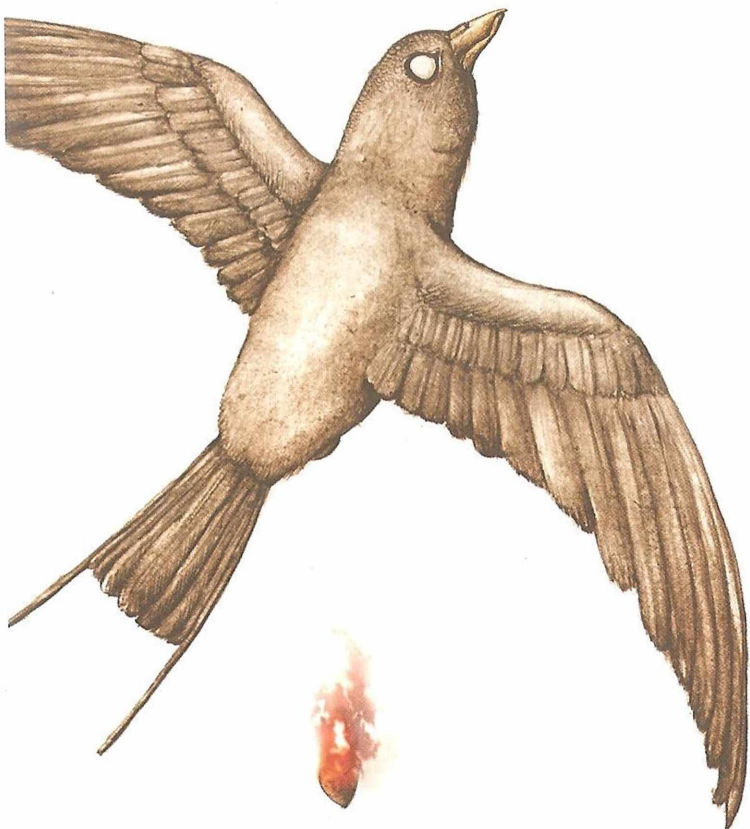
Bu kitap kapsamında yaptığım ilk ve en uzun süren resim, Dabbet-ül-Arz'ınkiydi. Kaynak olarak onu deve başlı, uzun bacaklı, insan kollu gösteren eski bir minyatürden faydalandım, ancak bu şekli kendi kafamda oldukça değiştirdim. Antilop boynuzları, eşek kulakları, insan benzeri bir yüzü, böceklerle benzeyen duymaları, soyu tükenmiş Dromaeosaurine dinazorlar gibi kuş tüylü kolları, leopar desenli bir postu olan Dabbet-ül-Arz'ın çizmesi en hoşuma giden detayı, Dünyayı kıyamete sürükleyen yalanlarını saçtığı çarpılmış ağzı oldu.

Ebabil

*Kuran'*da yer alan Fil Suresi, kutsal Kâbe'yi yıkmak için yola çıkan *Fil Sahipleri* ve onların başındaki Yemen valisi Ebrehe'nin akıbetini konu alır. Ordu Kâbe'ye yaklaşmak üzereyken gagalarında ve pençelerinde "pişmiş topraktan" kütlelerle hızla uçan Ebabil kuşları çıkagelir. Kuşların pençelerindeki taşlar istilacıları kırıp geçirir, çarptıkları yeri yakar, kangrenli bir yara gibi dağlar ve sonunda etle kanı su gibi yaparak sadece kemikleri ortada bırakırlar. Bu yönleri ile Ebabil kuşları, Allah'ın gazabının simgeleridir.

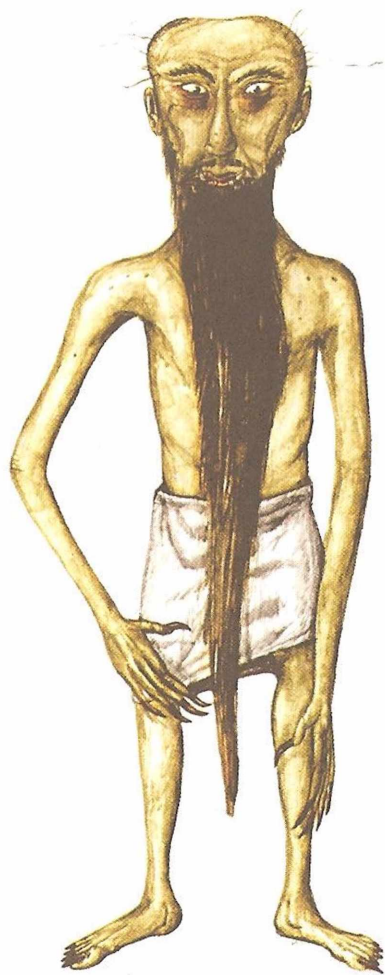
Ebabil'in bir anlamı da kırlangıç olduğu için Ebabil kuşunun resmini bir kırlangıç kuşunun üzerine modelledim. Yapmam gereken iki ufak değişiklik, Allah'ın öfkesi ile yanan beyaz gözler ve bir kırlangıç için fazla keskin olan yırtıcı bir gaga eklemek oldu.

Gulyabani

Gulyabaniler kökenlerini İslam-öncesi Arap folklorunda yer alan çöl ruhlarından almış, İslam mitolojisi içinde ise kendilerine kötü huylu cinler olarak yer bulmuşlardır. Koca kafalı, solgun benizli, kedi gözlü Gulyabaniler ıssız çöller, karanlık mezarlıklar gibi kimsenin gitmediği yerlerde yaşar, buraya gelen maceracıları ve kaçırdıkları çocukları yiyerek beslenirler. Beslenme şekilleri yüzünden yaramaz çocukları korkutmakta da sıkça kullanılırlar.

Gulyabanilerin neye benzediğini düşündükçe sürekli olarak aklıma eski bir Türk filminde gözüken balon kafalı, kâğıttan dolma maket gelmekteydi. Bu komik maketin etkisinden kurtulamadığımı itiraf etmeliyim, ancak onun güllünç detaylarını elimden geldikçe "korkunçlaştırarak" kullanmaya çalıştım. Bütün oranları düşünüp çizdikten ve deri rengini de solgun bir ceset yeşiline boyadıktan sonra, çizdiğim Gulyabani'nin filmdeki haliyle ilgisi kalmadığını gördüm ve ferahladım.

Hayalet

Hemen hemen bütün dünya inançlarında kendilerine bir yer edinen Hayaletler, İslam dininde de önemli bir yer tutmaktadır. Öte dünyadan geri dönen bu insan ruhları evliya ve ermiş mezarlarının civarında, yıkılmaya yüz tutmuş eski evlerde ve binlerce yıllık anıt ağaçların çevrelerinde görülür, parıltılı ışıklar, şekilsiz haleler olarak belirirler. Peşlerinden gelen kendini bilmezleri veya mekân belledikleri yerlere zarar verenleri çarptıkları da görülmemiş şey değildir.

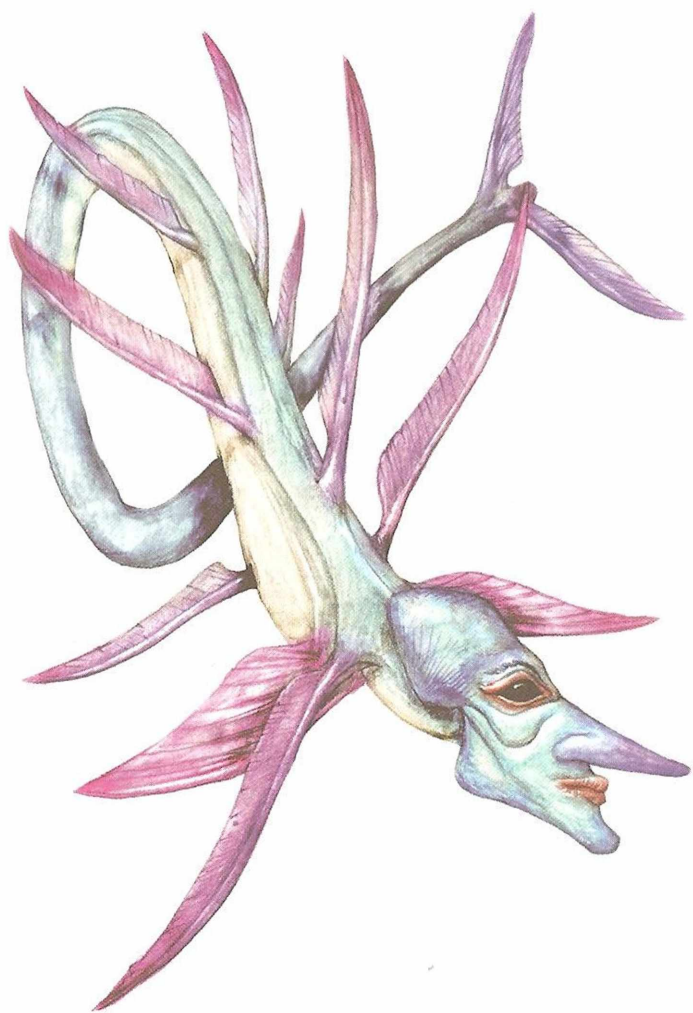
Belirli şekli olmayan diğer varlıklar gibi Hayaletleri de resmederken ufak çapta bir ikilem yaşadım. Ya kendi kafamdan bulduğum tamamen abstrakt bir şekil kullanarak bilinmezi biçimlendirmeye çalışacak, ya da belirsiz bir form ile onun gerçek şeklini okuyucuya bırakacaktım. Sonunda ikinci yolu seçtim, çünkü onları düşleyen herkesin kafasında kendilerine özgü bir "hayalet" kavramı vardı.

Hz. Süleyman'ın Cinleri

Gerek Eski Ahit, gerek *Kuran-ı-Kerim*, gerekse de *Binbir Gece Masalları* gibi farklı kaynaklar, İsrailoğullarının en büyük hükümdarı Hz. Süleyman'ın inanılmaz yeteneklerinden bahseder. Bunlardan biri de, onun doğal ve doğaüstü varlıklara söz geçirebilmesidir. Bu şekilde kendine özel cinlerden bir grup yardımcı toplamıştır, diğer cinlerden farklı olarak etten-kandan şekillere bürünebilen bu varlıklar “...havada, suda ve yeraltında...” gitme yeteneğine sahiptir.

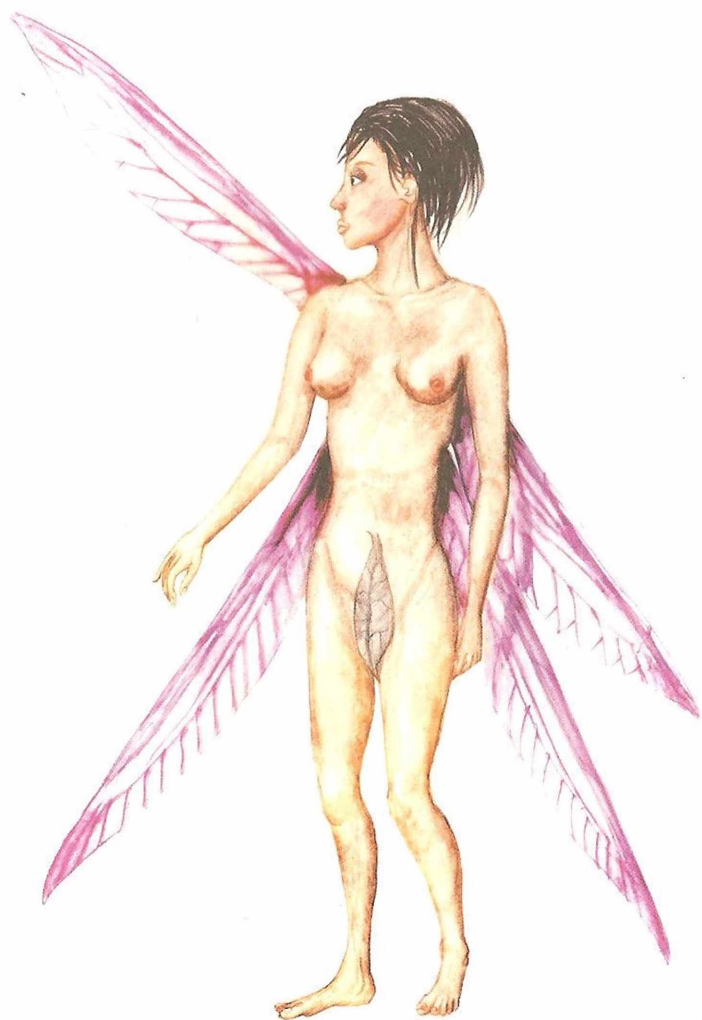
Kimi varlıkların doğru düriüst bir tasviri yokken bu cinler gibi bazıları için de tasvirlerden tasvir seçmek zorunda kaldım. “...Fil suratlı, köpek başlı, bin kollu, vs...” diye giden tasvirleri bir bir okuduktan sonra onları doğrudan resmetmek yerine suda, gökyüzünde ve yeraltında gidebilecek parıltılı yüzgeç-kanatlar ile ışıldayan kendime özgü bir cin resmettim. Tasvirlerden farklı olsa da, ortaya çıkan varlığın Hz. Süleyman'ın emrinde oldukça uygun gözükeceğine eminim.

Huri

İslam dininin çeşitli kaynakları, akıl durdurucu güzellikteki bu semavi hizmetkârların üç, yedi, kırk gibi farklı sayılardaki gruplar halinde cennete giden inananları beklediğini yazar. Bozulmayan bekâretleri ile cennetlikleri ebedi huzura kavuşturacak olan bu melekler aynı zamanda İslam dininin kadına verdiği “değerin” de bir sembolüdür.

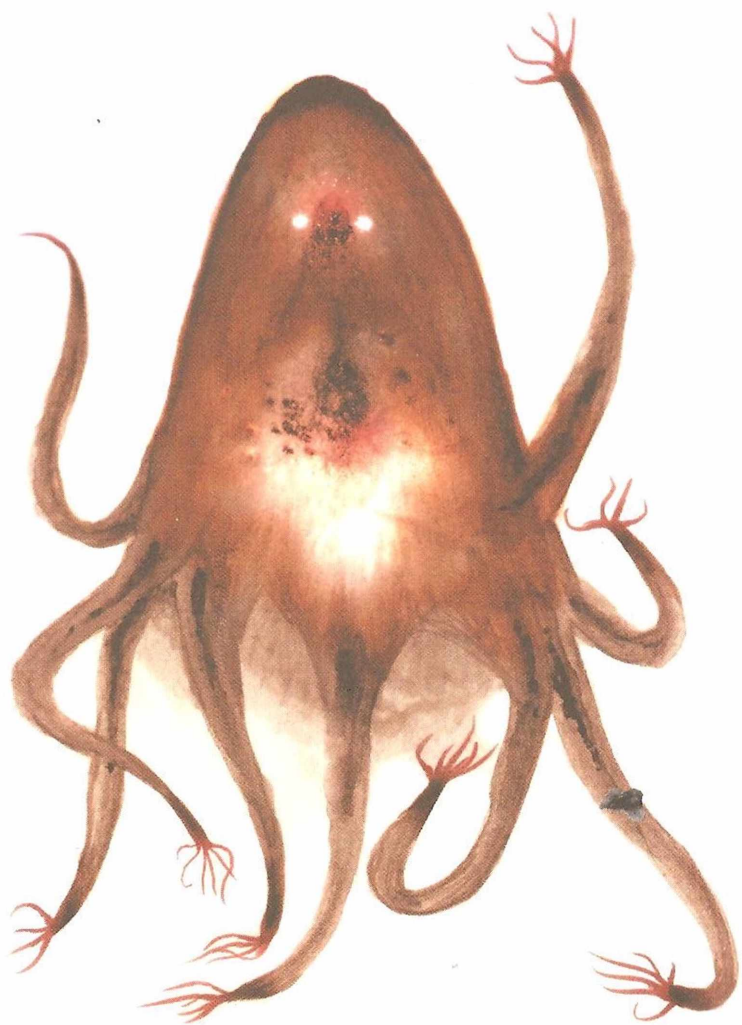
Hurilerden birini resmederken eşsiz güzellikteki, büyüleyici bir peri yerine kendi halinde, kanatlı, göksel bir kadın çizmeyi tercih ettim. Bunun nedeni “mükemmel güzellik” gibi göreceli bir kavramı kesin olarak belirlemenin imkânsızlığıydı. Mütevazı Hurimin kanatlarını zarkanatlılar (Hymenoptera) familyasının çeşitli üyelerinden esinlenerek tasarladım.

Karabasan

Hemen herkes uyanık olduğu halde hareket edemediği, korku içinde yattığı yerde kalakaldığı kötü rüyalar görmüştür. Nasıl gerçekleştiği bu gün bile tam olarak anlaşılamayan bu olay bazı kaynaklar tarafından insanı uykuda çarpan cinlerin varlığı ile açıklanır. Gecenin karanlığında sessizce yaklaşan Karabasan ile uğraşmak çok da akıl kârı değildir, insanı hareketsiz bırakmakla yetinmeyip çarpabilir, hatta öldürebilirler. Batıl inançlı kesimler arasında birkaç günlükken nefessiz kalarak boğulan bebeklerin ölümleri de Karabasan çarpmasına bağlanır.

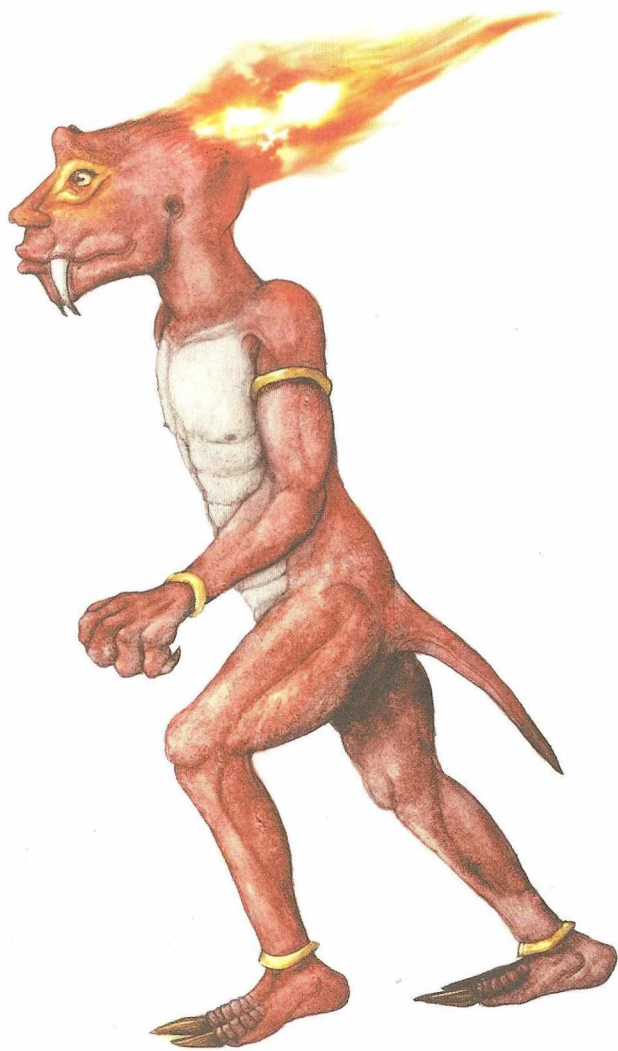
Karabasan cinlerinin ne yazık ki hiçbir çizili veya yazılı tasviri yoktu, görünüşlerinden çok yaptıkları şeyler ile bilinmekteydiler. Bunun üzerine kendime döndüm ve yarı-hayali dokungaçları ile insanı yatağa gömen, buğulu suretinde ışıldayan dumanlı ateş ile dehşet saçan bu varlığı çocukluk kâbuslarımda hatırladığım şekli ile resmettim.

Melek-i-Ahmer

Melek-i-Ahmer denilen kötü yaradılışlı cin az tanınan İslam dini iblislerinden sadece biridir. Bilinen tek tasviri günümüzde Fransız Milli Kütüphanesi'nde bulunan bir elyazmasında resmedilmiştir. Yanan gözleri, kılıcimsı dişleri ile korkunç bir sureti vardır, ata biner gibi çarpılmış bir aslana biner ve elindeki adam boyundaki kılıç ile kurbanlarının kafalarını keser. Bunun dışında hakkında hiçbir bilgi bulunmaz, ne daha önce, ne de daha sonra Melek-i-Ahmer'den bahsedilmez.

Hakkında sadece bir resim ve iki satır yazı bulunan bu varlığı resmetmemin nedeni, kendisine benzeyen pek çok iblisin resimlerinin eski minyatürlerde boy göstermesiydi. Sadece bir sayfalığına aklımıza giren bu dehşetlerin kiminin ismi bile bilinmiyordu, içlerinden en çok hoşuma gideni çizerek minyatür sanatındaki bütün kayıp ruhları temsil etmek istedim.

Şahmaran

Camasbname olarak da bilinen Şahmaran Hikâyesi, Hekim Danyal'ın oğlu Camasb'ın başından geçen garip olayları konu alır. Kendine ihanet eden dostları tarafından yerin altına bırakılan Camasb burada insan suratlı, yılan gövdeli Şahmaran ile karşılaşır. Onun yardımı ile yeryüzüne geri dönen Camasb kimseye yerini söylemeyeceğine yemin eder, ancak sonra aniden hastalanan kralı iyileştirmek için Şahmaran'a ihanet etmek zorunda kalır. Yakalanıp kesilen Yılanlar Şahı'nın gözlerindeki kan kralı iyileştirir, zavallı Camasb ise ömrünün sonuna kadar taşıyacağı bir suçluluk duygusu ile kalakalır.

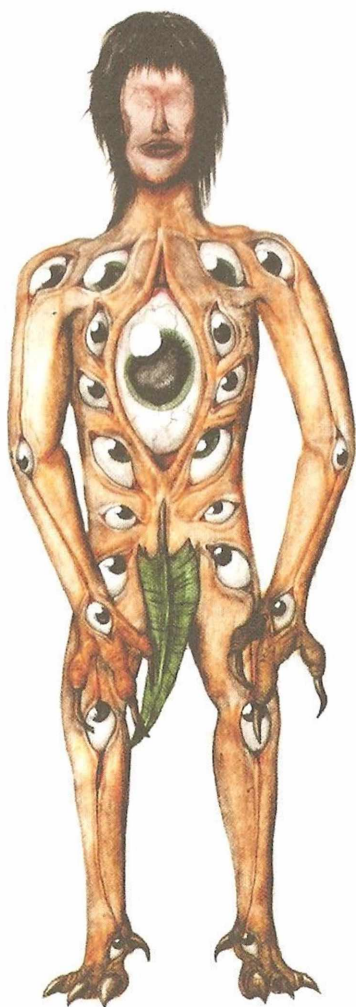
Şahmaran'ı resmederken faydalanacağım kaynaklar Türk Ejderi ve Keçi Yılanı efsanesi ile birbirine karışmıştı. Araştırmalarım sonucu hikâyenin asıl metnine ulaşmam bu karışıklığı düzeltti, Şahmaran ne bir yılan, ne de ateş çıkaran bir ejderha idi. İnsan yüzlü bu yaratığı çizerken bir insan kafasını bir yılanın vücuduna yapıştırmak yerine iki farklı şekil arasında doğal bir geçiş yaptım. Şahmaran'ın taktığı söylenen tacı kafasından çıkan boynuzumsu pullara dönüştürüp vücuduna entegre ettim, bu da onu daha doğal ve gerçekçi gösterdi.

Şahrennar

Davetname isimli büyük eser çeşitli cinler, ruhlar ve diğer esrarengiz varlıklardan bahseder, bunların nasıl çağrılacağını ve ne işlerde kullanılacağını anlatır. Bütün bu tariflerin yanında eskiden yaşamış doğaüstü varlıkların tasvirlerini de ihmal etmez. Bu varlıklardan en garibi, Tanrı'nın Âdem'den önce yarattığı, "...başı adam başı gibi, iki eli, iki ayağı adam gibi ama başından ayağına kadar her yerinde dört bin gözü olan..." Şahrennar ismindeki iblistir.

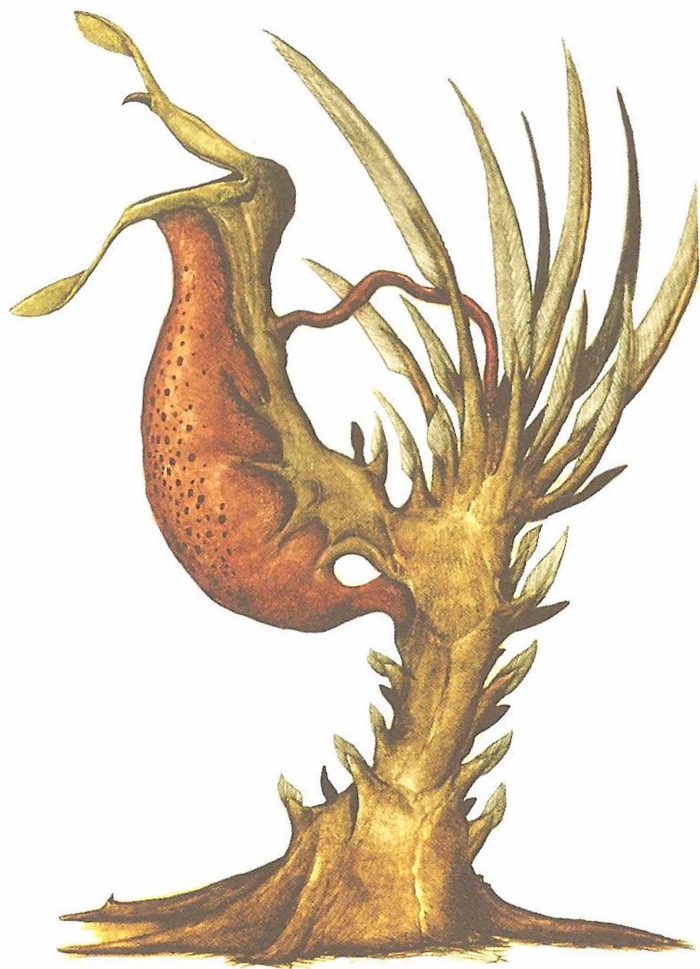
Şahrennar'ın tasviri basit olduğu kadar korkunçtu da. Bir insan silüetinin üzerine tavuskuşu gibi gözler serpiştirmek yerine vücudu ve uzuvlarında kıymetli taşlar gibi düzenli dizilmiş kapaksız gözler kullandım. Vücutundaki gözleri çizdikten sonra Şahrennar'ın gözlerinin normalde olması gereken yeri rahatsız edici bir boşlukla tamamladım. Sonuç belki dört bin gözlü değildi, ama memnun edici bir korkunçluktaydı.

Şarkı Söyleyen Ağaç

Binbir Gece Masalları'nda Keloğlan'ın Kaf Dağı'ndan getirmesi gereken bulunmaz şeylerden biri de Şarkı Söyleyen Ağaçtır. Ahenkli bir sesle güzel şarkılar söylemesi dışında bu varlık hakkında hiçbir şeyden bahsedilmez, türünün tek örneği olması dışında hiçbir önemi yoktur. Masaldaki rolü de canlı bir varlıktan çok bulunup getirilen değerli ama önemsiz bir eşyaya benzer.

Az tasviri olan bu belirsiz varlık beni kendi hayal gücüm ile baş başa bıraktı. Bir bitki ile şakıyan bir kuşun biçimlerini iç içe kullandım, anatomik olarak tutarlı olsun diye de ağacı ciğer görevi gören hava keseleri ve ses çıkarmasını sağlayan yapırakçıklarla donattım.

Simurg:

Kökenini eski bir İran destanı olan *Şahname*'den alan Simurg zamanla o kadar çok efsaneye konu olmuştur ki ismi Anka, Zümrüdüanka, Öksökö-Kıl gibi diğer kuşlarla birlikte anılır olmuş, ölümsüzlük ve tanrısallığın bir simgesi sayılmıştır. Bütün bu sembollerden arınmış hali ile Simurg kuşların kralıdır, her cinsten kuşun özelliğine sahiptir. Tüm kuşlardan oluşan bir 'meclis' toplar ve bu takım ile Kaf Dağı'nın yolunu aramaya koyulur.

Simurg hakkındaki tasvirler o kadar çok farklı varlığı bir araya getiriyordu ki hepsini birden göz önünde bulundurmak absüird, anlamsız bir sonuç ortaya çıkarırdı. Bu yüzden bula-bildiğim en eski metinde yer alan "...insan yüzlü kuşlar kralı..." cümlesini ele aldım ve Simurg'u insan ve kuş karakteristiklerini bir araya getirerek resmettim.

Yecüc-Mecüc

“Kum taneleri kadar çok sayıda” bulunan uzun kulaklı, keskin pençeli, insanlığa düşman Yecüc-Mecüc kavmi, peygamberlerden biri olan Zülkarneyn tarafından demirden bir dağın arkasına hapsedilmiştir. Kıyamet günü gelince serbest kalarak yeryüzünü çekirgeler gibi istila edecek ve insan nüfusunu kırıp geçireceklerdir. Yecüc-Mecüc, benzerlikleri yüzünden çoğu kez Hristiyan dininin Gog-Magog efsanesi ile karıştırılır.

Yecüc-Meciüc’ü tasarlarken istilacı çekirgeleri hatırlatacak bir görsel dil kullanmak istedim; yarı eklemli bacaklar, zardan kanatlara benzeyen büyük kulaklar ve kemikli ağız parçaları kullandım. Tasvirlerinde bahsedilen uzun, pençeleri de orta parmaklarından çıkan peygamber devesi benzeri mahmuzlara çevirerek bu mahşer ırkının böceğimsi görünüşünü tamamladım.

Zebani

Cehenneme gidecek talihsizleri uzun boynuzlu, keskin dişli, yanan gözlü bu iblisler karşılayacaktır. Zebanilerin yegâne görevi cehennemi idare etmek ve burada lanetlenen ruhları kaynar kazanlar ve yanan şişlerle çeşitli işkencelere tabi tutmaktır. Sadece Şeytan'ın emirlerini dinler, görevlerini korkunç bir beceri ile yerine getirirler.

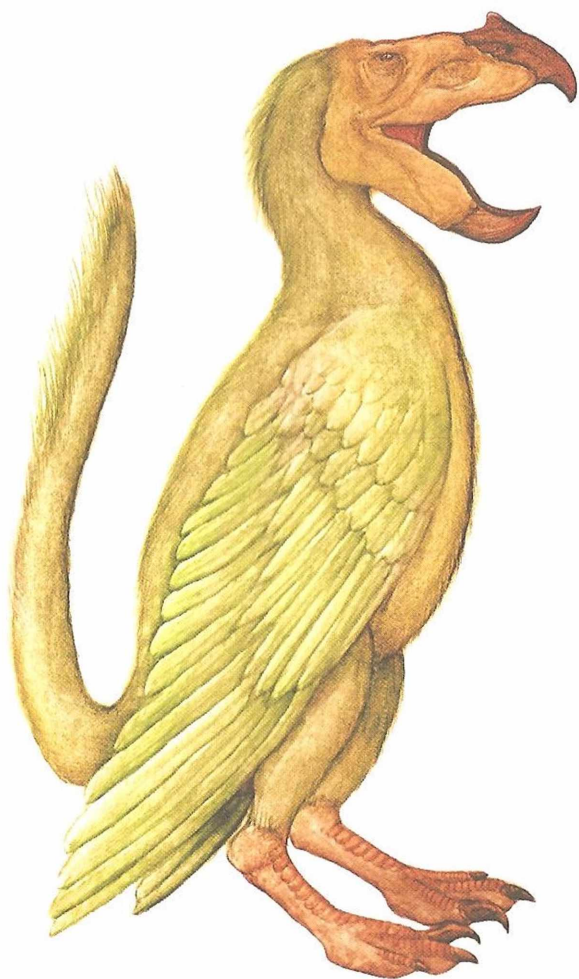
Kitap boyunca melekler, Şeytan gibi ilahi varlıkları resmetmekten kaçınırken Şeytan'ın uşakları olan Zebaniler için bu çekingenliğe gerek kalmadığını düşündüm. Zebanileri çizerken alışıldık boynuzlu silueti korurken tasvirlerde geçen keskin diş, pençe ve yanan gözler gibi öğeleri normal "şeytan" şekline hiç benzemeyen özgün bir şekilde birleştirdim.

Zümrüdüanka

Zümrüdüanka, kökeni Simurg gibi pek çok göksel kuş ile karışmış, zaman içinde yabancı kültürlerde de Roc, Phoenix gibi farklı isimlerle anılır olmuş bir varlıktır. Zümrüdüanka isminden de anlaşılacağı gibi zümrüt yeşili renktedir, filleri taşıyıp parçalayacak büyüklüktedir. Sıcak denizlerdeki ulaşılmaz adalarda yaşar ve fırsatını bulduğunda gemilere saldırarak yakaladığı talihsiz denizcileri yer.

Zümrüdüanka konusunda araştırma yaparken bütün efsanenin Çin, Moğolistan gibi yerlerde bulunan dinazor fosilleri ve Madagaskar adasında tarih çağlarına kadar hayatta kalan üç metrelik Moa'lardan (fil kuşu) türediğini öğrendim. Bu buluntular ışığında Zümrüdüanka'yı kuğu boyunlu, dev bir kartal değil devekuşu ayaklı, kanatlı, gagalı bir dinazor olarak resmettim. Garip olsa da efsanenin kökenlerine daha uygun bir resim oldu.

Modern Mitoloji

Yapılabilecek en büyük hatalardan biri de hayali varlıkların sadece eski çağlara özgü olduğunu düşünmektir. Halbuki medyada çıkan asparagas haberler, "şehir efsanesi" türündeki söylentiler ve köktendinci hurafeler durmak bilmeden yeni mitolojiler, yeni yaratıklar üretip durmaktadır. Son yüzyıl içinde bu yollarla türemiş çeşitli varlıklar da bu kısımda incelenmektedir.

Akrep İnsanlar
Dedegöl Balıkları
Kurtuluş Savaşı Evliyalari
Maraş'taki Uzaylı
Sakallı Bebek
Timsah Adam Mumyası
Van Gölü Canavarı
Yanan Kadın Hurafesi

Akrep İnsanlar

İç Anadolu'da bir köyün yakınında yapılan kazılarda akrep kuyruklu insanları tasvir eden Asur kabartmaları bulunur. Bu keşfi şaşkınlıkla izleyen köylüler oldukça korkar ve 1930'ların altı aylık bir döneminde etten-kandan akrep insanlar gördüklerini söyleyerek ortalığı birbirine katarlar. Yüzlerce yıl önce tapılıp unutulmuş akrep insanların tam anlamıyla yeniden doğarak Anadolu insanının hayallerine geri dönmesi, bütün mezardan diriliş öykülerine taş çıkartacak bir dönüştür.

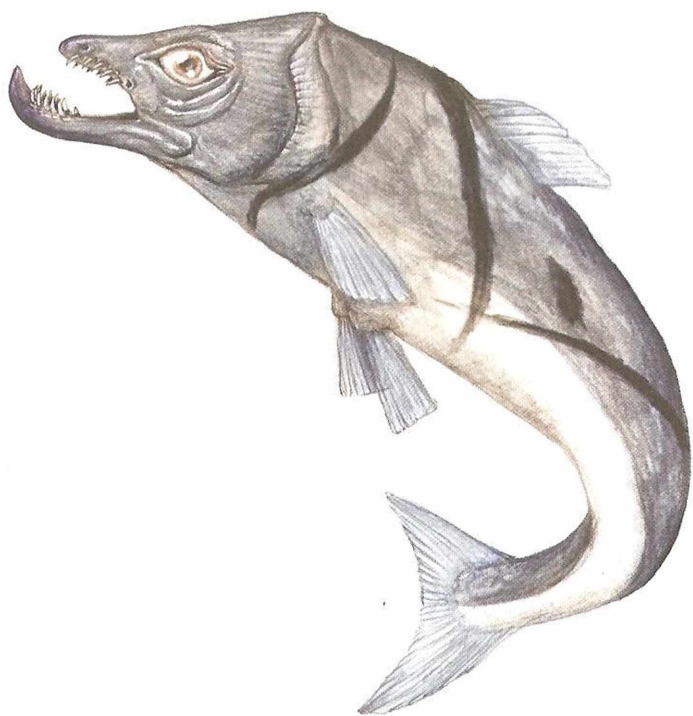
Akrep insanları resimlerken eski kabartmaları inceledim ve yaratığın "insan" kısmını baskın tutmaya karar verdim. Solgun sarı derileri, eteklerinden sarkan ince, zehirli kuyrukları ve katı kabuklu el ve ayak eklemleri dışında Akrep insanların dehşete düşürdükleri normal insanlardan hiçbir farkları yoktu.

Dedegöl Balıkları

Kargaşa ve acıyla dolup taşan Kurtuluş Savaşı dönemi, vatan için savaşan birçok hayali varlığı da beraberinde getirmiştir. Düşmanla savaşmak için sudan çıkan, yara izlerini vücutlarında taşıyan Dedegöl balıkları, bu gerçeküstü savunucuların en tanınanları arasındadır. Fransızlar Antep ve Urfa'yı işgal etmeye çalışınca bölgedeki kaplıcalarda yaşayan balıklar kaybolur. Savaş kazanılıp düşman kovulunca yeniden beliren balıklara hiçbir şey olmamış gibidir, sadece vücutlarında kurşun ve süngü yarasına benzeyen garip izler oluşmuştur.

Dedegöl balıklarını çizerken onları keskin dişlerle dolu büyük gagaları ile erişkin somon balıklarına benzetmek istedim. Bunun nedeni üremek için "anavatan" belledikleri nehir yataklarına dönen, binlerce kilometrelik yolculuklara göğüs geren bu balıkların yılmaz doğası, gözüpek kavgacılıkları idi.

Kurtuluş Savaşı Evliyalari

Kurtuluş Savaşı sırasında düşmana karşı direnen tek hayali varlıklar Dedegöl balıkları olmamıştır. “*Evliyalar yurdu*” olarak bilinen Anadolu’nun dört bir yanında mezarlarından kalkarak İngilizlere, Fransızlara, İtalyanlara ve Yunanlara karşı silah kuşanan yeşil şalvarlı, sarıklı, kurşun işlemez evliyaların hikâyeleri anlatılır. Bütün kahramanlıklarına rağmen bu hayali varlıkların altında karanlık bir amaç göze çarpar; gerici kesimler günümüzde aynı “evliyalari” malzeme ederek içlerinde yaşadıkları düzeni baltalamaya çalışmaktadır.

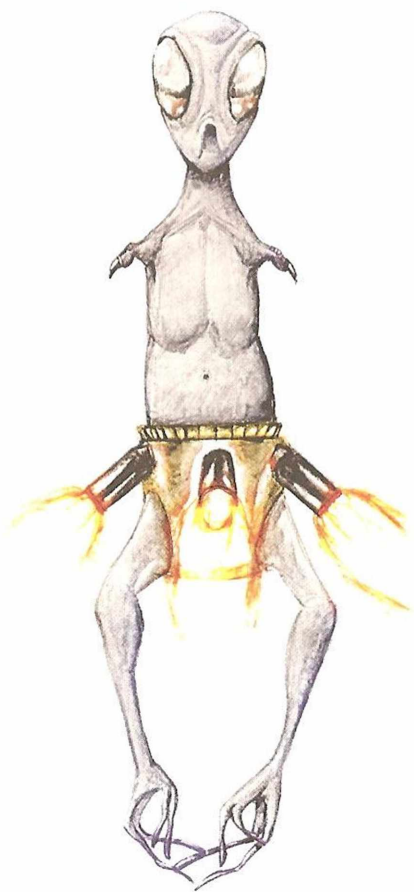
Kurtuluş Savaşı Evliyalarını çizerken ne çizeceğim belli gibiydi, önümdeki tek soru onu nasıl çizeceğim idi. Evliya süylentilerinin karanlık yönünü aklıma getirdim ve onu yüzü kapalı, elindeki tüfeğı çürümüş parmaklar ile kavrayan ürkünç bir siluet olarak resmettim. Kurtuluş Savaşının kahramanlığını gerçek insanların elinden almaya çalışan bu hayali varlık için hiç sempatim yoktu.

Maraş'taki Uzaylı

İkibiniki yılı Türk tarihindeki çok az üçüncü türden yakınlaşma, yani uzaylılarla birebir karşılaşma olayından birine tanıklık etmiştir. Maraş'taki bir çiftçinin karşısına çıkan kolsuz, havada uçan ve belinde parlak ışıktan bir şerit taşıyan varlık adamın ödünü koparmış ve Türk misafirperverliğine oldukça ters düşen bir şekilde taşlanarak kaçıp gitmiştir.

Bu trajikomik uzaylı hakkındaki tek bilgim, gazetelerde çıkan kötü bilgisayar çizimleri ve yukarıda bahsettiğim dış görünüşü idi. Kolsuz, ışıklı ve uçan bu yaratığı mantığa uygun bir şekilde yeniden yorumladım ve belini saran ışıktan kemeri uçmasını sağlayan bir jet düzeneği, kollarının eksikliğini ise bacaklarından çıkan el benzeri uzuvlar olarak resmettim.

Sakallı Bebek

1987 yılında *Tan* gazetesi, Doğu illerinden birinde sakallı bir bebeğin dünyaya geldiğini, bu ucubenin dile gelerek kıyametin yakın olduğunu söylediğini yazar, söz konusu bebeğin bir resmini de eklemeyi unutmaz. Çoğu kişi bu garip haberi umursamasa da bazı okurlar ciddiyetine inanır ve Cumhuriyet tarihinin en büyük (ve tek) kıyamet paniğini başlatırlar.

Normal bir bebeğe sakal çizmek onu bir kıyamet habercisinden çok komik bir bacaksıza benzettiği için sakallı bebeğin yüz hatları ile oldukça oynadım, ona fal taşı gibi açık, renksiz gözler ve yarılmış, çarpık bir ağız verdim. Hoşuma giden ufak bir detay da dünyanın sonunu müjdeleyen bu dehşet ucubesinin altına kaçırıldığı kirli bezi çizmek oldu.

Timsah Adam Mumyası

Yurdumuzun en tanınmış haber spikerlerinden biri, Topkapı Sarayı'nda tutulduğu iddia edilen akıl almaz bir yaratıktan bahseder ve seyircilerine üst kısmı insan, bel-den aşağısı ise timsah olan kurumuş, siyah bir mumya gösterir. Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı fethinde ele geçtiği söylenen ucube belli ki timsah ve maymun vücut parçalarından imal edilmiş ucuz bir düzmecedir, ama olayın farkında olmayan yüzlerce seyirci için esrarengiz, tarihi Timsah Adam olup çıkmıştır.

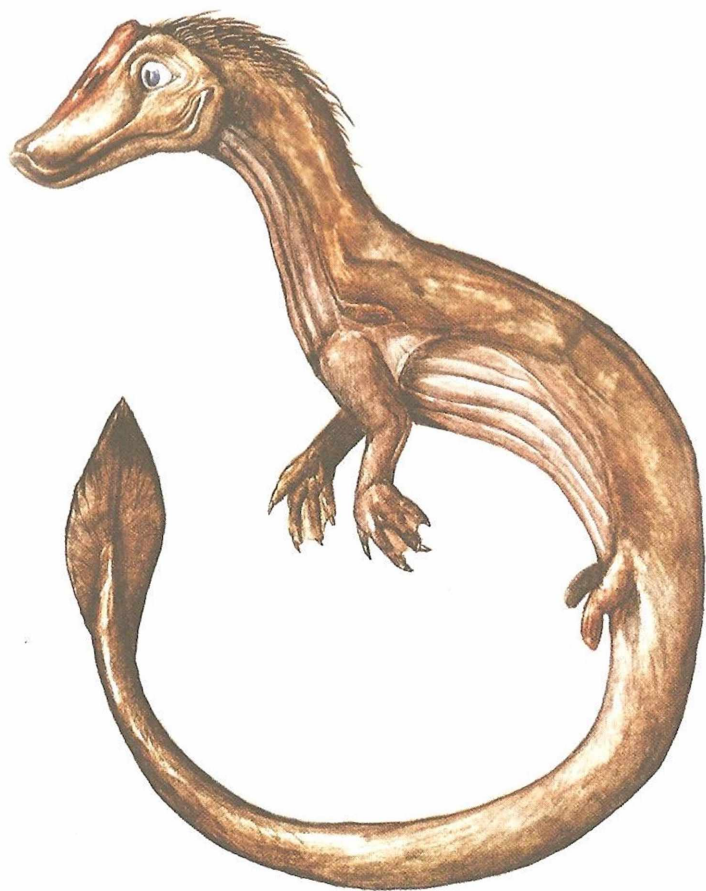
Asparagas reality showların bahsettiği bütün çarpık doğumları, garip yaratıkları ve ecinni tayfasını çizmek başlı başına bir kitap doldurabileceğinden bunları es geçmeye karar verdim, fakat Timsah Adam günüümüziün en çok izlenen ana haber bültenlerinden birine çıkararak dikkate değer bir başarı elde etmişti. Bunun üzerine ona hakkını vermeye karar verdim ve hayattaki hali ile resmettim.

Van Gölü Canavarı

Bu kitaptaki en tanıdık varlıklardan biri olduğu kuşku götürmeyen bu iyi huylu canavar, bindokuzyüz altmışlı yıllardan itibaren Van Gölü çevresindeki insanlara gözükmeye başlamıştır. Sekiz-on metre boyunda, tüylerle kaplı, tıslayan bir yaratık olduğu söylenen "Cano" ülke çapında ün salmış, fotoğraf ve video kayıtları ile belgelenmiş ve bir kısa film ile bir romana bile konu olmuştur.

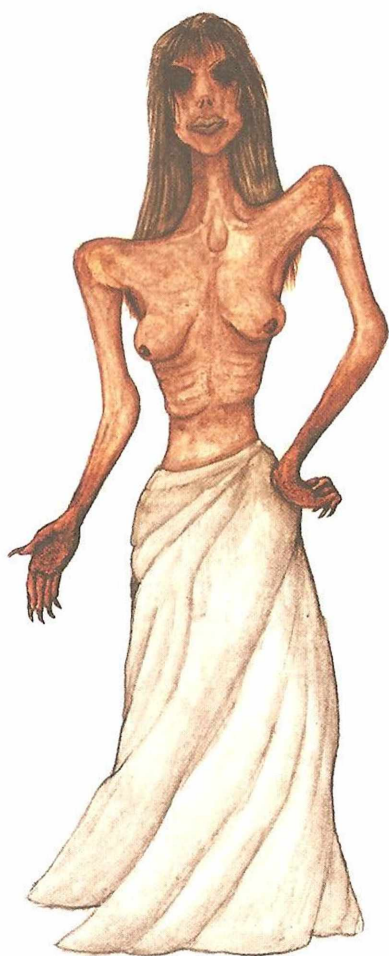
Van Gölü canavarını resmederken görgü tanıklarının ifadelerinden ve bilim adamlarının onu açıklamak için kullandıkları çözümlerden yararlandım. Bu yaratığın büyük bir morina balığı veya susamuru olduğundan bahsedilmekteydi, bu iki hayvanı ifadelerde yer alan yılansı vücut ile birleştirerek uygun bir şekil ortaya çıkarttım. Bundan sonra "Cano"nun seven doğasını hatırladım ve onu şirin, gülümseyen, mavi gözlü bir canavar olarak resmettim.

Yanan Kadın Hurafesi

İkibinüç yılında Fatih'te bir hoca, çevresinde toplanan kadınlara başı açık olduğu için cehenneme gönderilen, burada gözleri oyulup derisi yakılan bir kadının hikâyesinden bahseder. Dendiğine göre bu kadın cehennemden geri dönmüş, mezarına gelen kocasını korkudan delirtmiş ve sokaklara kaçıp korku salmaya başlamıştır. Bu saçma sapan yalan cahil beyinler üzerinde öylesine etkili olur ki mahalleye gelen jandarma üç saat boyunca olmayan bir yaratığı arar ve bütün olay *Hürriyet* gazetesine haber olur. Cehalet üzerinde yükselen, insanları köktendinci bir düzenin istekleri için korkutan bu hurafe, amaç edildiği kör dünya görüşü sebebiyle bu kitaptaki hayali varlıkların gerçekten tehlike arz eden yegâne örneğidir.

Gazetelere kadar ulaşan bu saçmalık, Photoshop ile yapılmış kötü bir resim de içermekteydi. Resmini çizerken bu tasviri göz önüne almadım ve kurumuş derisi, yanmış uzuvları, oyuk gözleri ve çarpık eklemeleri ile kendi "yanan kadın"ımı resmettim. Sonuç korkutucu oldu, fakat daha da korkunç olan şey insanların buna inanacak kadar bilgisiz olmasıydı.

Imaginary Creatures in Turkish-Islamic Mythology, An English Translation:

This book aims to show a selection of fantastical creatures that populate the culture of today's Turkey. It is divided into three separate sections, since Turkish culture is actually a fusion of old Turkic, Islamic and modern mythologies. Each of these separate folklores contributed their own blend of strange and wonderful beings, resulting in an imaginary fauna like none other.

While admittedly not as rich or dazzling as those of some neighboring cultures, I believe that the unique creatures of Turkish-Islamic mythology deserve their representation in art and text. I hope that this book sets an example and becomes a source of inspiration for many to come.

Mehmet Kösemen

Traditional Turkish Mythology:

The archaic epics and shamanic beliefs of traditional Turkish culture house a variety of fearsome creatures, many of them hostile in nature. This tendency can be attributed to the nomadic-warrior lifestyles of the pre-Islamic Turks themselves, who encountered many enemies and few, if any allies in their endless wanderings throughout the Eurasian steppes.

Page 10:

Mandrake (Adamotu): Also present in many other cultures, the mandrake is a rooted plant whose underground root grows in the shape of a contorted, tiny human being. If uprooted, it emits a piercing wail that can kill anyone nearby, so the only way to collect this abomination is to have it drawn out in the full moon by a black dog.

Page 12:

Blemmyae (Başsız İnsanlar): “...*Headless people*...” who try to attack Turkish tribes are described in more than one ancient epic. Not surprisingly, they always meet a swift and brutal end. The purpose of these creatures is the caricaturization of the ancient Turks’ enemies, and the likes of them are common in such myths. Strangely, headless people like these are also found in medieval European bestiaries, associated usually with then-unknown lands like central Asia and the newly discovered Americas.

Page 14:

Eurasian Cynocephalus (Barak): Common in many other cultures, dog-faced men in Turkic myths are another example of caricatured enemies, serving no other purpose than fighting and getting killed in quantity.

Page 16:

The Ancestral Wolf (Bozkurt): The wolf is a timeless symbol in Turkish culture. Early Turkic legends traced ancestry of their people to the noble wolf. In other legends, a wolf lead lost tribes into the ancestral Turkish homelands. Even today, the influence of the Ancestral Wolf is present. Tarkan, local comic-book hero of the 70's was raised by wolves; in his adventures he fights evil Byzantine rulers and "rescues" seductive princesses. The Ancestral Wolf is also a political symbol, being the mascot of MHP, Turkey's right-wing nationalist party.

Page 18:

Turkish Dragon (Ejder): This creature is strikingly different from its fire breathing, flying European counterpart. The Turkish Dragon secretes flames from its tail, and there is no mention in any legends of its having wings, or even legs. In fact, most Turkish (and later, Islamic) sources describe dragons as gigantic snakes. The blood of the Turkish Dragon reveals its medical properties in some legends, becoming a miracle medicine if drawn from the head and a lethal poison if drawn from the tail.

Page 20:

Hülhüt (Hülhüt): This enigmatic bird is seen as the herald of power in Turkic myths. It appears once every year from the boundless skies, and whoever receives the shadow of its wings has the right to the throne. It is also described as having a striped pelt, staring, hypnotic eyes and an intolerable smell.

Page 22:

Humay (Hümay): Thought to be derived from the same source as the aforementioned Hülhüt, this bird spends its entire life in the aether. It has no legs, and lays its bubble-shaped eggs directly into the skies. It feeds on bone marrow, the effect of its shadow on political ascendancy is similar to that of the Hülhüt.

Page 24:

The Daughter of Irla-Khan (İrle-Han'ın Kızı): In the Altai branch of Turkic peoples, evil spirits are believed to live underground, appearing only rarely to terrorize local folk. Their king is the subterranean lord known as Irla-Khan, and her daughter is particularly notorious in Altai folklore. A vixen in the truest sense, she assumes the form of a pitch-black fox to entice hunters and warriors to their doom.

Page 26:

Karakarçaloz (Karakarçaloz): Although attributed to Islamic legend, this night-stalking beast actually owes its origins to Turkic legends. Known widely even today, almost nothing is told of its shape, except that it is supposed to be black and huge. Therefore, its restoration here is somewhat tentative. Karakarçaloz frequently star in old-wives' tales designed to frighten children. They have the unnerving habit of stalking dark alleys and asking sphinx-like riddles to those unlucky enough to encounter them.

Page 28:

Giant Snake (Keçi Yılanı): This titanic serpent obviously shares its origins with the Turkish Dragon, although it differs from the dragon in being just a large snake, devoid of any magical powers like fire-secretion or poisonous blood. The legend of the giant snake made a remarkable comeback in the 1970's, when villagers in eastern Anatolia started reporting snakes "...big enough to swallow goats."

Page 30:

Kıyant (Kıyant): The epic of Oguz Khan is widely known to any scholar of Turkic literature. In it, one of the dangers Oguz encounters is a hose-mauling, man-eating, horned monster known as Kıyant. Looking superficially like a rhinoceros, this beast spreads terror into the local forest until it is killed by Oguz; who baits it with a deer, and when that fails, a bear.

Page 32:

Öksökö-Kıl (Öksökö-Kıl): The Yakutsk Turks of central Asia believe that this celestial, dicephalous eagle lives on the upper levels of the heavens, alongside a crow named So-ur and a magical bird called Kei-Kıl. Two headed eagles like this are also present in the heralds of many other nations. Some radical Turkish nationalists go as far as to (falsely) claim that all these symbols are actually manifestations of Öksökö-Kıl.

Page 34:

The Eastern Cyclops (Tepegöz): The epic of Basat and Tepegöz stars this one-eyed man-monster as the chief antagonist. In it, Bayındır Khan encounters a writhing, placenta-like mass on the banks of a river. Opening this strange sac reveals the infant Tepegöz, whom Bayındır Khan adopts on the spot. As he grows however, Tepegöz's appetite reaches murderous proportions. He devours all four of his foster mothers and grows at an alarming rate as he adds horses, oxen and finally people to his diet. Not surprisingly, he is killed soon afterwards by the hero, Basat.

Page 36:

The Pallid Spider (Yeraltı Örümceği): The well-known Turkish occultist Giovanni Scognamillo describes this enormous subterranean arachnid in his book, *"The Mysteries of Constantinople"*. Inhabiting an empty barrel in the catacomb-like cellars of a 16th century tavern called *Lavirentos*, this chalk-white spider was unnaturally large and centuries old by the time it was found.

Page 38:

Aberrant Trees (Vak Vak Ağacı): Featuring in all manners of Turkic, Islamic (i.e: *A Thousand and One Nights*) and other folklores, trees like this bear the heads of men as their fruits and are signs of the times gone awry. It was common to call mass-hangings "Vakayı Vak-vakiye," (Events of the Vak Vak) where the condemned would hang from the trees like so many twisted fruit.

Islamic Mythology:

With its encounter with Islam in the 12th century, Turkish Mythology gained a whole new cast of fantastic characters. Strikingly different from the hostile, simplistic “foes” of Turkic legends, Islamic creatures were glorious, powerful and mysterious beings that echoed the majesty of the omnipotent Allah. Many of these forms were directly imported from the mythologies of other Islamic nations, (such as Arabia, Persia, etc.) while some gained unique properties in their Turkish-Islamic transition.

Page 42:

Burak (Burak): Burak is the celestial mount that accompanies the prophet Mohammed to his face-to-face encounter with Allah in the sacred night of Mir’ac. Bearing the face of a man, wings and tail of majestic birds and the body of a horse, he seems ideally suited for his sacred task.

Page 44:

Jinn (Cin): Jinni are beings created by Allah from “smokeless fire”, and they have so much written about them that it may take (and has taken) volumes to summarize it all. Basically, they are beings of a plane we cannot readily perceive, they can sometimes assume human or animal forms to dwell in our world. Unlike many other fantastical creatures the Jinni are not two dimensionally simple. They have their own daily lives; some of them are good while some are bad, and they

can interact with people in a variety of ways. Such interaction can range from simple intrusions into dreams to *Jinn strikes*, horrible distortions wrought upon those foolish enough to offend them. Extreme cases even speak of Jinni impregnating women whom fall in love with! With all this lore surrounding them, belief in Jinni has persisted into today's modern Turkey, especially among the uneducated rural folk. It is sad to see this belief being exploited by "Hodjas" and "Mullahs"; charlatans who can supposedly "summon Jinni" in return of money (and other, less Godly services) from their unsuspecting followers.

Page 46:

The Threader-of-the-Earth (Dabbet-ül-Arz): This fearsome abomination is one of the "greater heralds" of the Apocalypse. Bearing the characteristics of Man and every other animal, it will emerge from the cracking earth, bearing the seal of Solomon and the staff of Moses in its hands. The myth of this creature still has some effect; children and animals born with abnormalities are sometimes seen as signs of the Apocalypse by old-fashioned people.

Page 48:

Ebabil (Ebabil): The *Koran* tells of these death-dealing avian servants of Allah in its account of the Yemenites who set out with elephants to storm Mecca and level the Kâbe; the Muslims' chief place of worship. As the army neared Mecca, flights of these small, swallow-like birds darkened the skies. Clutching burning stones in their talons, the Ebabilim rained fire onto the invaders, killing their supposedly invincible elephants and searing their flesh to the bone.

Page 50:

Arabic Ghoul (Gulyabani): Actually originating in pre-Islamic myths of the Arab tribes, these large-headed, fang toothed ghouls soon managed to integrate themselves into whole of Islamic folklore. Lean and pale-skinned, they roam uninhabited wastes, old cemeteries

and crumbling ruins, usually abducting children to feed. This dietary preference has made them a favorite topic of local children's horror stories.

Page 52:

Ghost (Hayalet): Islamic ghosts are like any other ghost. Spirits of the dead with unfinished businesses, they haunt ancient places and occasionally emit wavering, chilling lights. They never have a solid shape, instead appearing as humanoid dashes of translucent fire.

Page 54:

The Jinni of King Solomon (Hz. Süleyman'ın Cinleri): Solomon of the Israelites was a magnificent ruler, prominent enough to be incorporated into legends. One of these myths tells him of possessing of an army of derived Jinni, who could travel through sea and air with effortless grace. Able to move in any medium, these beings were servants of one of the richest, strongest men the world had seen.

Page 56:

Heavenly Bride (Huri): Women's rights are definitely not among Islam's high points, and these beings stand as one exemplar. Martyrs who give up their lives for the faith are promised anywhere between seven to forty (depending on the source) of these angels. With self-renewing virginities and total obedience, they are ideal companions for an eternal afterlife.

Page 58:

Nightmare (Karabasan): Certain bad dreams where one lies awake, unable to move or even breathe are connected to these specialized, malignant Jinni that strike their victims in their sleep. As with most other paranormal parasites, the best defense against them is a specially written charm (called a *muska*) or a healthy sleeping schedule.

Page 60:

Avenging Demon (Melek-i-Ahmer): Many old Islamic scriptures refer to countless species and sub-species of Jinni, Demons, Spirits, etc. Often singular and unique to the imaginations of the author, such beings also spectacularly illustrated in the technique of the *min-yatiir*. Melek-i-Ahmer is a malevolent spirit that rides astride a lion with flaming eyes. Nothing else is known about it; like many other singular creatures, Melek-i-Ahmer is referred to only once.

Page 62:

The Shah of Serpents (Şahmaran): Featuring primarily in *Camasbname*, a folk tale about the exploits of Camasb, the son of Danyal, Şahmaran is a gigantic serpent with a humanoid face. The master of all snakes in existence, it prefers to live in seclusion, away from the comings and goings of men. When Camasb accidentally encounters the Şahmaran, it promises to let him go only under the condition that its hiding place remains secret. Camasb complies, but later on the local sultan falls ill under a grave illness. Caught between his word the plight of his ruler, Camasb is forced to betray the creature for the curative properties of the blood in its eyes.

Page 64:

Shahreन्नar (Şahreन्नar): An Islamic Lilith with a gender twist, Shahreन्नar was the abomination that Allah created before Adam. He is sometimes described as being the father of all Jinni, and is said to have "*...a thousand eyes in every part of his body.*"

Page 66:

The Singing Tree (Şarkı Söyleyen Ağaç): *Keloğlan* (whose name translated loosely as "baldie") is an Anatolian hero that features in many folk tales, where he usually embarks on magical quests to rescue beautiful princesses or retrieve wonderful treasures. One such treasure is the avian Singing Tree, which grows only behind the impassable *Mount Kaf* and sings in an enchanted voice that dazzles its listeners.

Page 68:

Simurg (Simurgh): An import from Persian myths, Simurgh is the archaic king of birds, bearing the characteristics of not only all fowl in existence, but humans as well. He has lived longer than any being alive and is a symbol of wisdom and knowledge.

Page 70:

Yecüc-Mecüc (Yecüc-Mecüc): An Islamic version of the evil spirit(s) *Gog and Magog*, Yecüc-Mecüc are a race of locust-like demons that live beyond a mountain of bronze, having been imprisoned there by the prophet *Zülkarneyn*. Alongside the aforementioned *Threader-of-the-Earth*, they are another of the “greater omens” of the Apocalypse. When Apocalypse arrives, they will break free of their holding place, overrunning the Earth in their billions.

Page 72:

Islamic Demon (Zebani): Islamic demons perform roughly the same tasks as their Christian counterparts, tormenting the damned in the fiery bowels of the Muslim hell. Subservient to *İblis*, who fills the same post as Satan, they are the spine-chilling working class of the Islamic inferno.

Page 74:

Roc (Zümrüdianka): Over time getting confused with many other avian titans like the *Phoenix* and *Simurgh*, the Roc is a bird which is “...large enough to carry off elephants.” It is now known that belief this creature was based on several real, albeit extinct animals, namely the Moa of Madagascar and the fossil dinosaurs of China and central Asia.

Modern Turkish Mythology:

Anyone who thinks that myth ends with history is sadly mistaken. In the last hundred years, wartime stories, tabloid extravaganza and television have given Turkey a brand-new imaginary fauna unlike any seen before.

Page 78:

Scorpion People (Akrep İnsanlar): An incredible example of historical resurrection, the Scorpion People were originally the stuff of Sumerian and Hittite myths, featuring even in the *Epic of Gilgamesh*. When their reliefs were unearthed in archaeological expeditions of central Anatolia during the 1930's, local villagers took them a little too seriously and started reporting beings which had lain dormant for centuries.

Page 80:

Warrior Fish (Dedegöl Balıkları): The post WWI War of Turkish Independence was a period striven with difficulties, bloodshed and the weariness of a Dying Empire. One folk tale of this period tells of fish that disappear overnight from their ponds in the darkest hours of the war. They miraculously reappear when the conflict ends, unharmed but with markings resembling bullet holes and bayonet scars on their bodies. Inductive logic and a little wartime imagination suggests that the fish changed themselves into warriors who returned home wounded after winning their nation's freedom.

Page 82:

Reborn Old Ones (Kurtuluş Savaşı Evliyalari): Another legion of preternatural warriors that came to the aid of the nation during the War of Turkish Independence were the Reborn Old Ones, century-old dervishes, hodjas, mullahs and other assorted Muslim “holy men” who rose up from their graves. Although heroic at first sight, the legend of these beings have a darker side that is actually the antithesis of modern Turkey. Stories like this are usually used by Islamic fundamentalists to stir up blind religious prejudice from uneducated masses, taking the credit of Turkish independence from the actual people that made it possible.

Page 84:

The Alien in Maraş (Maraş’taki Uzaylı): The year 2002 saw the first and possibly the only close encounter of the third kind in modern Turkish history. Witnesses in the south-eastern province of Maraş reported a floating *space alien* with no arms, huge eyes and a string of lights around its waist. When the child-sized being tried to approach the witnesses, it was pelted with stones in a sincere gesture of intergalactic Turkish hospitality!

Page 86:

The Hirsute Child (Sakallı Bebek): In 1987 *Tan*, a sleazy tabloid newspaper, made an effort to increase its sales by devoting its cover story to the illustrated account of a bearded baby who spoke in a foreboding voice of an “...impending *Apocalypse*.” The joke was apparent, but too many people took it too seriously to start the only Judgment-Day hysteria in modern Turkish history.

Page 88:

Crocodile-Man (Timsah Adam Mumyası): One of the top news anchormen of Turkey recently made a story about the tricentennial mummy of a half-human, half-crocodile hybrid found in the catacombs underneath the famous Topkapı Palace. The so called “...*unholy*

beast of three centuries..." was obviously a cheap fake sewn out of crocodile and monkey parts, but nevertheless it held a distressing credibility over a nation that offers too little education for too many people.

Page 90:

The Monster of Lake Van (Van Gölü Canavarı): Turkey has her own Nessie in the large lake of Van. Situated in the mountainous, eastern part of the country, the lake is said to harbor a ten meter long creature with a body like a snake, a hairy pelt and a horse-like, beaked face. Of calm and friendly disposition, "*Cano*" as it is called, hosts a small-scale tourist industry and has a book, an animated short and dozens of blurry, hazy photos made in its name.

Page 92:

The Lie of the Scorched Woman (Yanan Kadın Hurafesi): In 2003, a fanatical Islamist Hodja in Istanbul told all-too-seriously that all women should cover their heads to avoid burning in hell after death. To strengthen his "argument" he offered the "proof" of one such scorched woman roaming the streets, having risen from the grave to warn others. Once again, the story was taken seriously and made it to the newspapers while police searched frantically for a monster borne out from shameless religious lies. That such an event has taken place in a country that is trying to enter the EU as a secular, modern state should be a shame to anybody who even considers himself or herself as a citizen of Turkey.

10000000

ISBN 975-279-010-0

9 789752 790100

